

Toekomst in beeld 2008 -2012

Beleidsnota Gemeentemuseum Helmond

CONCEPT

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF	3
SAMENVATTING	4
1. INLEIDING	6
Aanleiding	5
ICOM- definitie en missie	5
Korte geschiedenis	6
2. MUSEUMTAKEN	8
Kerntaken	8
Ad 1. Collectiebeheer	8
Ad 2. Wisselexposities en flankerende activiteiten	8
Ad 3. Educatie	9
Acties ter versterking van de kerntaken	9
Ad 1. Uitbreiding en opschoning van de collecties	9
Ad 2. Collectie-informatiesysteem	9
Ad 3. Presentatie eigen collectie Moderne/Hedendaagse Kunst	10
Ad 4. Buitenlandse informatieve teksten	10
Ad 5. Ingebruikname van (een deel van) de zolder	10
Ad 6. Het bereiken van nieuwe doelgroepen	10
3. DE COLLECTIE	11
(zie ook bijbehorende bijlage)	
4. HET PUBLIEK	12
Samenstelling en omvang van het publiek	12
Publieksactiviteiten	13
- Presentatie van de vaste collectie	13
- Tijdelijke tentoonstellingen	15
- Educatie	16
- Publicaties	19
- Gastvrijheid	19
- Marketing en public relations	22
- Overige publieksactiviteiten	24
5. BEDRIJFSVOERING	26
Huisvesting	26
Beveiliging	26
Personeel en Organisatie	27
Automatisering	28
Verzekeringen	28
Financiën en begroting	29
Sponsoring	29
6. AMBITIES	31

WOORD VOORAF

De beleidsnota *Toekomst in beeld 2008 – 2012* is geschreven na een fase waarin het museum een aantal belangrijke veranderingen heeft ondergaan. Deze betreffen de accommodatie (de ingebruikname van de Boscotondohal in 2001 en de herinrichting van het kasteel in 2004), het beleid met betrekking tot exposities, educatie en overige activiteiten, en de collecties en het beheer.

Hoewel de vorige beleidsperiode eindigde in 2006 heeft het museum besloten om pas in 2008 met een nieuwe beleidsnota te komen. Dit om de veranderingen die pas na de herinrichting van de accommodaties doorgevoerd konden worden, meer kans te geven te bekijken en te bekijken of ze aanslaan. De viering van het 25-jarig bestaan van het museum in 2007 was een goed moment om hierop terug te kijken en vervolgens richting te geven aan nieuw beleid. Het museum concludeert dat er in de kwart eeuw van zijn bestaan veel ten positieve is veranderd en dat de nieuwe koers zoals die in 2000 is ingezet daar een extra impuls aan heeft gegeven.

Dit betekent echter niet dat er geen wensen voor de toekomst zijn. Een steeds veranderende samenleving en de steeds hogere eisen die aan een professioneel museum gesteld worden, dwingen daartoe. Daarnaast blijft het ambitieniveau binnen de directie en staf van het Gemeentemuseum Helmond hoog. De komende jaren staan in het teken van nieuwe initiatieven om het museum sterker op de kaart te zetten. Daarmee wordt ook een bijdrage geleverd aan een positief beeld van de stad Helmond, zowel lokaal als regionaal en landelijk. Immers: Helmond is de afgelopen jaren als stad op alle fronten letterlijk en figuurlijk gegroeid. Het Gemeentemuseum Helmond is op gelijke wijze meegegroeid en heeft de sterke ambitie deze groei voort te zetten.

Bij dezen spreek ik mijn dank uit aan de stafleden en andere medewerkers van het museum voor hun inzet bij de totstandkoming van deze nota.

mr. J. Bongaarts
Directeur Gemeentemuseum Helmond

SAMENVATTING

Het Gemeentemuseum Helmond stelt zich ten doel om de drie deelcollecties die het museum in zijn bezit heeft (de kunstcollectie 'Mens en Werk', de collectie Moderne/Hedendaagse Kunst en de Stadhistorische collectie) te beheren, te ontsluiten, selectief uit te breiden en voor een zo groot mogelijk publiek (semi-)permanent te presenteren. Daarnaast organiseert het museum tijdelijke kunsttentoonstellingen en incidenteel exposities op (cultuur-)historisch vlak. Verder organiseert het museum flankerende publieksactiviteiten gericht op een brede doelgroep die aansluiten bij de exposities, de gebouwen of de collecties. Educatie is een belangrijke peiler van het museum. Het museum volgt plaatselijke, regionale en landelijke ontwikkelingen actief en participeert op diverse terreinen buiten de museummuren.

Het museum continueert het huidige, succesvolle tentoonstellingsbeleid. In de wisselexposities blijven kunst, kunsthistorie en cultuurhistorie onderwerp. Het museum streeft daarbij naar vaste opstellingen en tijdelijke exposities van een zo groot mogelijke kwaliteit. Het streven ligt bij een zestal exposities op jaarbasis: drie in de Boscotondohal en een gelijk aantal in het kasteel. Het museum organiseert speciaal voor het basisonderwijs gemaakte educatieve tentoonstellingen.

Het museum streeft daarnaast tijdens deze beleidperiode het volgende na:

- Uitbreiden en opschonen van de collecties
- Digitaliseren van de collectie.
- Het toegankelijk maken van (een deel van) de kasteelzolder voor de museumbezoeker.
- Informatie over de gebouwen, de vaste presentaties en tijdelijke tentoonstelling in tenminste de Engelse taal aan te bieden.
- Bereiken van 13+ jongeren en de Nieuwe Nederlander als nieuwe doelgroep
- Een groter en breder publieksbereik uitgaande van het gemiddelde van de afgelopen vier jaar (2004 t/m/ 2007) vermeerderd met 10%. Dit komt neer op een gemiddelde van 35000 bezoekers per jaar.

Daarnaast heeft het museum de volgende ambities:

1. Het positioneren van de collectie Mens en Werk als belangrijke peiler binnen het project Industrieel Erfgoed Toerisme.
2. De collectie Moderne/Hedendaagse Kunst meer fysiek zichtbaar maken voor een groot publiek, middels een dynamisch concept.
3. De basispresentatie van de collectie Stadhistorie fysiek uitbreiden. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar archeologie en de periode na 1945.
4. Door middel van nieuwe educatieve concepten het zelfonderzoekende vermogen van jeugd en jongeren stimuleren.
5. Participeren in het project Brabant Culturele Hoofdstad 2012. Het museum volgt de ontwikkelingen in deze actief. Daarnaast streeft het museum naar een zo hoog mogelijke kwaliteit van collectie en presentatie zodat het museum actief bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van Helmond als vestigingsplaats van kenniswerkers in het zogeheten Brainportgebied.

1. INLEIDING

Aanleiding

De beleidsnota *Toekomst in beeld 2008 – 2012* is een vervolg op het voorgaande beleidsplan: *'Object in perspectief – Beleidsnota 2000 – 2005 Gemeentemuseum Helmond'*.

Hoewel er meerdere nota's over het museumbeleid op deelpunten in de jaren daarvoor waren verschenen, werd in 2000 voor het eerst overgegaan tot het beschrijven van de integrale beleidsvoornemens van het museum. Dit resulteerde in de bovengenoemde nota *'Object in perspectief'*. Directe aanleiding voor het schrijven van het eerste beleidsplan was de uitnodiging tot aanmelding voor opname in het zogeheten 'Nederlands Museumregister', een initiatief van de Nederlandse Museumvereniging (NMV) en de stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten, waarmee het museum officieel geregistreerd werd als erkend museum. In 2001 was deze registratie een feit.

Dit nieuwe beleidsplan is bestemd als leidraad voor de komende jaren voor zowel de medewerkers van het museum als voor de gemeenteraad van Helmond, zijnde het bestuur van het museum.

ICOM-definitie en missie

Het Gemeentemuseum Helmond is lid van de Museum Vereniging (voorheen de NMV). Daarnaast maakt het museum gebruik van de diensten van de Brabantse Museum Stichting.

Het Gemeentemuseum Helmond onderschrijft vanaf het begin de ICOM-definitie voor musea uit 1986. Het ICOM staat voor 'International Council of Museums'. Dit is een niet-gouvernementele organisatie (NGO) die een formele relatie onderhoudt met de UNESCO.

De ICOM-definitie luidt als volgt:

Het ICOM ziet daarom het museum als een permanente instelling ten dienste van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen.

In zijn beleid heeft het museum de ambitie deze taken te realiseren, voor zover middelen en menskracht toereikend zijn.

Het museum stelt zich ten doel om de drie deelcollecties die het museum in zijn bezit heeft (de kunstcollecties 'Mens en Werk' en Moderne/Hedendaagse Kunst en de Stadhistorische collectie) te beheren, selectief uit te breiden en voor een zo groot mogelijk publiek (semi-)permanent te presenteren. Daarnaast organiseert het museum tijdelijke kunsttentoonstellingen en incidenteel exposities op (cultuur-)historisch vlak. Verder organiseert het museum flankerende publieksactiviteiten gericht op een brede doelgroep. Educatie is een belangrijke peiler van het museum.

Het Gemeentemuseum Helmond ziet zichzelf in de eerste plaats als een museum voor beeldende kunst. In de maatschappelijke discussie over het museum als plek voor kennisuitwisseling, beschouwing en doorgeefluik van (cultuur-)geschiedenis óf het museum als gewillige teller van publieksstromen wil het Gemeentemuseum Helmond vooral de nadruk leggen op het bewaken van kwaliteit. Het museum wil het publiek nieuwe inzichten en ontwikkelingen tonen. Alleen datgene brengen dat al gekend is, is een ontkenning van onze eigen nieuwsgierigheid, drang naar kennis en behoefte aan ontwikkeling.

Het museum streeft naar vaste opstellingen en tijdelijke exposities van een zo groot mogelijke kwaliteit. Daarbij kiest het voor uitnodigende en fantasieprikkelende presentatiewijzen en voor het tonen van bijzondere en hoogwaardige voorbeelden van (beeldende) kunst en (cultuur-)historische voorwerpen.

Korte geschiedenis

De gebouwen

Op 2 juli 1982 opende het Gemeentemuseum Helmond haar deuren voor het publiek met als enige locatie het kasteel. In 1985 kreeg het museum 't Meijhuis als dependance erbij. Deze zou tot 2000 dienst blijven doen als expositieruimte en depot. In 2001 werd namelijk de Boscotondohal als dependance in gebruik genomen. Hiermee kreeg het museum de beschikking over volwaardige depots en goede technische werkplaatsen. Voor tijdelijke exposities is een grote zaal beschikbaar (de Caratzaal). In een kleinere presentatieruimte (de Roef-Meelkerzaal) wordt een deel van de eigen collectie moderne en hedendaagse kunst, de zogeheten deelcollectie 'Roef-Meelker' getoond.

In 1999 verscheen de nota *'Het Kasteel van Helmond – in relatie tot het Kunsthalproject'*. Met die nota werd een eerste aanzet gegeven tot de herinrichting van de permanente opstellingen in het kasteel. De belangrijkste aandachtspunten waren het publiekvriendelijker maken van de museumentree en het vernieuwen van de opstellingen van de stadhistorische collectie en de deelverzameling 'Mens en Werk'. Omdat de politieke functies, die tot 2001 in het kasteel waren ondergebracht, naar een nieuw te bouwen bestuurscentrum overgingen, kwamen ook de representatieve ruimtes op de bel-etage van het kasteel vrij. Oorspronkelijk was de intentie om deze als semi-stijlkamers te herinrichten en ze door middel van rondleidingen zoveel mogelijk open te stellen voor het publiek. Ook diende er horecavoorzieningen te worden aangebracht en een ruimte voor ontvangst van museumgroepen. Deze zouden ook gebruikt worden voor het aanbieden van koffie/thee- en luncharrangementen bij groepsbezoek. Tegelijkertijd moesten al deze ruimtes beschikbaar blijven voor huwelijksluitingen en officiële ontvangsten van de gemeente. De voorbereidingen van de herinrichting startten in 2003 en de werkzaamheden werden in oktober 2004 afgerond. Daarna werd in 2005 de renovatie en restauratie van het kasteelgebouw aan de buitenzijde uitgevoerd.

Al snel bleek het volledig als stijlkamers inrichten van de zalen op de bel-etage niet haalbaar. De eisen die vanuit museale regels aan een dergelijke presentatie worden gesteld, bleken niet te combineren met het gebruik van de vertrekken voor huwelijken, ontvangsten en andere feestelijkheden. Ook bleek in de praktijk dat regelmatig groepen die voor een koffie- en/of luncharrangement hadden geboekt, afgezegd moesten worden omdat de ruimtes nodig waren voor gemeentelijk representatief gebruik. Hierdoor is het museum in 2006 gestopt met het aanbieden van deze mogelijkheid. Het verzorgen van rondleiding door de zalen op de bel-etage bleef wel mogelijk. De herinrichtingen van de deelcollecties konden wel als bijzonder geslaagd worden beschouwd. Ook de nieuwe museumentree voldeed aan de eisen die vooraf waren geformuleerd.

De collecties

Toen het museum in 1982 de deuren opende, was er al een redelijk grote collectie met stadhistorische objecten aanwezig. Deze waren verkregen uit schenkingen vanaf de jaren 20 van de vorige eeuw. Door de beleidsafdeling cultuur, ondersteund door een externe deskundige werd in 1978 begonnen met de opbouw van een collectie hedendaagse kunst.

In 1985 werd deze collectie aan het museum overgedragen. Het museum bezat vanaf dat moment een collectie hedendaagse kunst met een geheel eigen gezicht, niet vergelijkbaar met soortgelijke museale verzamelingen in Zuid-Nederland. Het organiseren van exposities van hedendaagse kunst was een logisch gevolg. In 1993 kreeg ook het verzamelbeleid op het gebied van de hedendaagse kunst een duidelijk omschreven profiel (zie verder onder 'De Collectie' en bijbehorende bijlage). In 1982 startte men ook met de collectie 'Mens en Werk'. Deze collectie rond het thema arbeid en industrie telt momenteel bijna 1500 werken en is uniek in Nederland.

Het huidige museum: kasteel en Boscotondohal

In het kasteel is in de kelder de stadhistorische opstelling ondergebracht. Op de bovenverdieping is de collectie 'Mens en Werk' te zien. Daarnaast vinden in de zogenaamde 'Visieruimte' wisselende educatieve tentoonstellingen en kleinere presentaties plaats. In het kasteel bevinden zich ook de kantoren. Sinds 2005 wordt deze ruimte inclusief de naastgelegen educatieve ruimte in de maanden november en december gebruikt voor het evenement 'Het Kasteel van Sinterklaas' dat door derden wordt georganiseerd.

In de benedenzaal van de Boscotondohal is semipermanent een keuze te zien uit de schenking van de familie Roef-Meelker, aangevuld met werken uit de eigen collectie moderne kunst. Het betreft hier vooral werken van de vertegenwoordigers van Cobra en de École de Paris. Op de bovenverdieping bevindt zich de Caratzaal, bestemd voor grote wisseltentoonstellingen. Verder beschikt het museum in dit gebouw over twee volledig geoutilleerde depots, verblijfsruimten voor de medewerkers en twee werkplaatsen.

Sinds de opening van de Boscotondohal en de herinrichting van het kasteel, beschikt Helmond wat huisvesting betreft over een museum dat voldoet aan de wensen van de hedendaagse museumbezoeker, de eisen van de Arbo-wetgeving en de voorwaarden voor goed beheer en behoud van collecties en bruiklenen. Beide locaties bieden daarnaast in ruimtelijk opzicht meer mogelijkheden voor het organiseren van speciale publieksactiviteiten.

2. MUSEUMTAKEN

Nu de huisvesting kwalitatief op orde is, richt het museum zich volledig op zijn kerntaken en acties ter versterking hiervan.

Kerntaken

1. Zorgvuldig beheer van de collecties met inbegrip van restauratie en conservatie
2. Organisatie van de vaste opstellingen, aansprekende wisselexposities en flankerende activiteiten
3. Educatie.

Ad 1. Collectiebeheer

Door de nieuwbouw van de Boscotondohal met zijn betere klimaatbeheersing, depots en de aanpassingen aan ruimtes en vitrines tijdens de herinrichting van het kasteel, is het beheer van de collecties sterk verbeterd. Het museum streeft naar verdere optimalisering. Kunst- en historische voorwerpen worden geconserveerd en indien nodig gerestaureerd. Het gaat hierbij niet alleen om nieuwe aanwinsten maar ook om objecten die reeds langer in bezit zijn en om langdurig bruiklenen. Bij presentaties van collectiestukken wordt volgens de geldende regels gewerkt.

Ad 2. Wisselexposities en flankerende activiteiten

Het museum continueert het huidige, succesvolle tentoonstellingsbeleid. De wisselexposities blijven kunst(historisch) en (cultuur-)historisch van aard.

Bij exposities van hedendaagse kunst gaat het museum voort met de keuze van kunst die geïnspireerd is op de alledaagse leefomgeving of door de populaire beeldcultuur zoals strips, film, reclame etc. (Kunst-)disciplines die in het verleden met succes werden getoond zoals fotografie en (kinderboek-)illustraties zullen in de toekomst deel uit blijven maken van de programmering. Ook het organiseren van exposities met onderwerpen en kunstenaars die een relatie hebben met de deelcollecties 'Mens en Werk' en Stadhistorie wordt gecontinueerd.

De tentoonstellingen met beeldende kunst zijn van (inter)nationaal niveau en tonen het werk van kunstenaars, afkomstig uit binnen- en buitenland. Het museum had al menigmaal de primeur om een kunstenaar of stroming als eerste in Europa (en soms wereldwijd) te presenteren. Daar waar zich kansen voordoen wordt deze lijn voortgezet. Daarnaast blijft het museum speciaal voor het basisonderwijs gemaakte educatieve tentoonstellingen organiseren.

Het streven ligt bij een zestal exposities op jaarbasis: drie in de Boscotondohal en een gelijk aantal in het kasteel. Zij kunnen door het museum zelf ontwikkeld worden maar inhuur of samenwerking met een (buitenlands) museum is ook mogelijk.

Het organiseren van flankerende activiteiten voor brede doelgroepen die aansluiten bij de exposities, de gebouwen of de collecties, naast deelname aan landelijke en regionale evenementen, zoals Nationaal Museumweekend en Dag van het Kasteel, blijft gehandhaafd.

Ad 3. Educatie

Het museum wil kinderen vanaf jonge leeftijd in contact brengen met beeldende kunst en cultuurhistorie. Educatie vormt daarom sinds jaren een belangrijk beleidsspeerpunt van het museum. Het museum participeert in het Kunstmenu een provinciaal kunsteducatief programma voor het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Ook voor de reguliere jonge bezoeker zijn educatieve activiteiten beschikbaar.

Acties ter versterking van de kerntaken

1. Uitbreiding en (voorbereiding op) opschoning van de collecties
2. Omvorming van de collectiedatabase van een collectieregistratiesysteem tot een collectie-informatiesysteem
3. Onderzoek naar de mogelijkheid om de eigen collectie Moderne/Hedendaagse Kunst vaker en langer te exposeren dan tot nu toe mogelijk is middels tijdelijke presentaties en de semi-permanente opstelling in de Roef-Meelkerzaal
4. Vertaling van informatie in tenminste de Engelse taal
5. Ingebruikname van (een deel van) de zolder voor publieksactiviteiten
6. Bereiken van nieuwe doelgroepen door middel van educatie met als extra aandachtsgroep 13+jongeren en de nieuwe Nederlander.

Ad 1. Uitbreiding en opschoning van de collecties

Door actieve verwerving middels aankoop, schenking of langdurige bruiklening van relevante stukken voor de deelcollecties, worden deze collecties inhoudelijk verder versterkt. Voor aankoop blijven middelen binnen de begroting beschikbaar. Daarnaast zijn de Vereniging van Vrienden van het Gemeentemuseum Helmond en de Helmondse Stichting Carat bereid om ook de komende jaren schenkingen aan het museum te doen. Van 2005 tot 2008 ontving het museum jaarlijks € 20.000 van de Provincie Noord-Brabant bestemd voor aankopen voor de collectie Hedendaagse Kunst.

Als uitvloeisel van de digitalisering van de collectie (zie ad 2) is het mogelijk om op overwogen wijze een selectie uit de drie deelcollecties te maken die voor ontzaming in aanmerking komen. Aangenomen wordt dat in de periode tot 2012 de voorbereidingen hiervoor getroffen worden waarna in 2013 met afstoting kan worden begonnen. Afstoting (middels schenking, bruiklening aan andere openbare collecties of verkoop) dient volgens de officiële museale regelgeving te geschieden.

Ad 2. Collectie-informatiesysteem

Het museum stelt zich tot doel de drie hoofdcollecties (bestaande uit ± 7000 stuks) te digitaliseren. Behalve een digitaal beeld zoveel mogelijk informatie aan het bestand toegevoegd. Het streven is daarnaast om in 2012 de 800 belangrijkste objecten zowel in beeld als met tekst via de website beschikbaar te stellen voor het onderwijs, onderzoekers, medewerkers van collega-musea en de geïnteresseerde leek. Deze digitale gegevens worden op een heldere en vernieuwende manier aan de internetgebruiker gepresenteerd. Daarnaast wordt bekeken hoe bezoekers deze gegevens in het museum zelf kunnen raadplegen.

Als basis voor deze digitalisering dient het interne collectieregistratiesysteem Adlib. Deze database wordt van een gegevenbeheersysteem omgevormd tot een intern informatiesysteem.

In 2007 heeft het museum onderzoek gedaan naar de wijze van aanpak. Dit heeft geleid tot een digitaliseringplan. Hierin staat de doelstelling, wijze van aanpak, het tijdspad en de begroting voor de uitvoering in de jaren 2009 – 2013 beschreven. Ook de bijscholing van de eigen medewerkers, de extra personele inzet nodig voor de uitvoering evenals de aan te schaffen soft- en hardware maken onderdeel uit van het digitaliseringplan.

Ad 3. Presentatie eigen collectie Moderne/Hedendaagse Kunst

Op dit moment is slechts een klein en specifiek deel van de eigen collectie Moderne/Hedendaagse kunst te zien in de Roef-Meelkerzaal in de Boscotondohal.

Daarnaast is eens in de twee jaar tijdens de zomermaanden een keuze uit de collectie te zien de Caratzaal. Het museum onderzoekt de komende periode hoe een grotere selectie van de collectie Moderne en Hedendaagse Kunst semi-permanent tentoongesteld kan worden. De kwaliteit en de omvang van de collectie rechtvaardigen het onderzoek. Daarnaast is de collectie bij een omvangrijkere semi-permanente opstelling beter inzetbaar voor educatie.

Ad 4. Informatieve teksten in een moderne buitenlandse taal

De Gemeente Helmond streeft naar een verhoging van het toeristisch bezoek aan de stad. Het aantal buitenlandse bezoekers is inmiddels toegenomen. Het streven is om hen in tenminste de Engelse taal informatie aan te bieden over de gebouwen, de vaste presentaties en tijdelijke tentoonstellingen. Er wordt onderzocht of hiervoor extra middelen te genereren zijn zodat de uitvoering hiervan kan starten.

Ad 5. Ingebruikname van (een deel van) de zolder

Het museum onderzoekt en start indien mogelijk met het toegankelijk maken van de kasteelzolder voor de museumbezoeker. Het onderzoek richt zich voor een deel van de ruimte op een theatrale kinderbeleving over de geschiedenis van het kasteel en zijn bewoners. Voor de overige ruimten wordt gekeken naar de inzetbaarheid voor publieksdoeleinden, zoals (educatieve) activiteiten en presentaties. Uiteraard moet hierbij rekening gehouden te worden met financiële mogelijkheden, de monumentale waarde van het pand en regels op het gebied van (brand-)veiligheid en museale voorwaarden voor het presenteren van (kunst)voorwerpen.

Ad 6. Het bereiken van nieuwe doelgroepen

Voor het museum zijn nieuwe doelgroepen de 13+ jongeren en de nieuwe Nederlander. Voor de eerste groep wordt in 2009 een tentoonstelling georganiseerd van een jonge plaatselijke kunstenaar. Deze tentoonstelling is specifiek gericht op de 13+ groep en het concept krijgt bij succes navolging in de jaren daarop. Hiermee sluit het museum actief aan op het 13 + beleid van de gemeente. Het geplande collectie-informatiesysteem (ad. 2) draagt bij aan een betere bediening van CKV-leerlingen bij het samenstellen van hun kunstdossier.

De nieuwe Nederlander is een nieuwe doelgroep waarvoor de lijnen nog uitgezet moeten worden. Het museum is voornemens deze doelgroep op te nemen in haar doelgroepenbeleid. De wijze waarop deze groep bediend kan worden is nog open en vraagt onderzoek.

3. DE COLLECTIE

Het Gemeentemuseum Helmond beschikte al in 1999 over een collectieplan. In 2000 werd het plan, dat de titel *Collectieplan Gemeentemuseum Helmond op hoofdlijnen 2000* draagt, geactualiseerd. Ondertussen is er in 2006 een nieuw collectieplan verschenen, met de titel *Collectieplan 2006-2011 Gemeentemuseum Helmond*. Daarom is het navolgende hoofdstuk een samenvatting van dit beleidstuk.

Het Gemeentemuseum Helmond beheert en verzamelt op drie verschillende collectiegebieden: beeldende kunst rond het thema 'Mens en Werk', moderne/hedendaagse kunst en stadshistorie. Het zijn tevens de drie kerncollecties van het museum.

De **collectie 'Mens en Werk'** is door de thematiek uniek in Nederland. Door dit specifieke verzamelgebied heeft ze nationale betekenis. Dit blijkt ondermeer uit bruikleenaanvragen en vragen van het publiek en onderzoekers. De collectie omvat kunstwerken uit de periode van 1850 tot heden, maar ook eerder te dateren stukken zijn aanwezig. De meeste kunstwerken zijn van de hand van Nederlandse kunstenaars. Waar mogelijk wordt relevant werk van buitenlanders aangekocht. Binnen de collectie is speciale aandacht voor de werken van Herman Heijenbrock. Deze collectie werd in het jaar 2000 uitgebreid met circa 600 werken die door aankoop en in langdurig bruikleen werd verworven.

De **collectie Moderne Kunst/Hedendaagse Kunst** omvat internationale beeldende kunst vanaf 1960 tot heden. Door de schenking van een particuliere collectie, de zogenaamde collectie Roef-Meelker, is ook de periode 1920 – 1960 vertegenwoordigd.

Het merendeel van de verzameling Moderne Kunst/Hedendaagse Kunst wordt gevormd door recente kunstwerken uit de periode 1980-heden. Het zijn vooral kunstwerken die geïnspireerd zijn op de alledaagse leefomgeving en de populaire beeldcultuur (film, popmuziek, mode, reclame, strips, e.d.). Door deze specifieke profilering bouwt het museum een collectie op die zich onderscheidt van die van de overige musea in Nederland die hedendaagse kunst verzamelen.

De **deelcollectie Stadshistorie** laat de geschiedenis van Helmond, van het kasteel en van zijn bewoners zien. De collectie heeft vooral een lokale betekenis, maar bepaalde onderdelen, zoals sommige archeologische vondsten, zijn van nationale importantie.

Meer informatie over de collectie en het collectieplan vindt u in de bijlage 'Collectie Gemeentemuseum Helmond'.

4. HET PUBLIEK

Samenstelling en omvang van het publiek

Het museum richtte zich de afgelopen jaren op drie doelgroepen:

1. *De reguliere museumbezoeker.*

Dit is de in de kunst en cultuur geïnteresseerde bezoeker die aangetrokken wordt door de vaste collecties van het museum en/of specifiek georganiseerde exposities

2. *Het onderwijs*

Het betreft hier zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Het vervolgonderwijs (MBO/HBO/ Universiteit) wordt incidenteel benaderd bij specifieke tentoonstellingen

3. *De toeristische bezoeker*

Deze bezoeker is vaak geïnteresseerd in de accommodatie – het kasteel – en neemt het museum en passant mee. Door gerichte – vooral op kinderen afgestemde semi-educatieve activiteiten – wordt deze doelgroep vooral in de vakantieperiodes in toenemende mate bereikt.

Het bezoekersaantal van het museum is de afgelopen jaren gestaag gegroeid. In 2005 bezochten een kleine 33.000 mensen het museum, in 2006 waren dit er 38.000. En in het jubileumjaar – 2007 – trok het museum zelfs zo'n 41.000 bezoekers. Vooral de mogelijkheid die de nieuwe expositiehal biedt qua oppervlakte en faciliteiten, maakt het mogelijk grotere en voor het publiek interessantere exposities te organiseren die meer bezoekers genereren. Deze tentoonstellingen zijn qua thematiek en samenstelling niet alleen landelijk maar ook internationaal van belang. Gekoppeld aan de exposities vinden er nu ook meer activiteiten plaats, die met name aantrekkelijk zijn voor een herhalingsbezoek uit de regio. Indien een expositie aansluit bij het voortgezet onderwijs, wordt getracht zoveel mogelijk scholen in en buiten Helmond hiervoor te interesseren.

Het opknappen van de ruimtes op de beletage en de vernieuwde stadhistorische opstelling hebben er voor gezorgd dat het kasteel aantrekkelijker is voor met name de toeristische bezoeker en het onderwijs. De herinrichting van de opstelling 'Mens en Werk' werkt daarnaast positief op een toename van een bezoek door de geïnteresseerde leek.

Sinds november 2004 kunnen gezinnen met kinderen een kinderfeest boeken dat plaatsvindt in het kasteelgedeelte van het museum. De kinderfeesten zijn erg succesvol en er is steeds meer vraag naar. Verwachting is dat deze stijging zich de komende jaren voortzet. De prijs/ kwaliteitverhouding is goed in evenwicht.

Het kasteel, waarvan het museale deel voorzien is van een eigentijdse opstelling, is uitermate geschikt voor promotie onder het onderwijs (onderdeel van het leerprogramma), bij het toerisme (zowel voor vakantiegangers, die in de regio verblijven als voor dagjesmensen), als bij het groepsbezoek van uiteenlopende aard (familiefeestjes, personeelsverenigingen, vrouwenclubs, 60+-clubs etc.) en onder de bewoners uit de directe omgeving en de regio. Activiteiten, gekoppeld aan wat het kasteel te bieden heeft, heeft het aantal bezoekers ook doen stijgen. Daarnaast versterkt de combinatie van een bezoekmogelijkheid aan het kasteel en de Boscotondohal elkaar.

Tot nog toe is er geen degelijk onderzoek verricht naar de samenstelling van het museumpubliek. Op grond van beschikbare informatie (via gastenboek, kaartverkoop en incidentele enquêtes) is echter wel een goed beeld van de bezoekers te geven. Zo is bekend dat meer dan de helft van de bezoekers kinderen t/m 12 jaar zijn, die zowel met school als met (groot-)ouders komen. Daarnaast zijn de bezoekers van de wisseltentoonstellingen vooral mensen van boven de 45 jaar. De meeste mensen zijn afkomstig uit de regio Zuidoost-Brabant, maar met landelijke tentoonstellingen weten bezoekers uit heel Nederland en daarbuiten het museum te vinden.

Uit de keuze voor een bepaalde rondleiding of het bezoek tijdens open dagen en dagen met speciale activiteiten, is op te maken dat gezinnen met kinderen en het onderwijs vooral belangstelling tonen voor het volgende:

- het kasteel als gebouw op zichzelf
- educatieve tentoonstellingen
- activiteiten die samenhangen met de geschiedenis van Helmond en het thema Middeleeuwen.

Uiteraard blijft het museum proberen het bezoekersaantal te verhogen. Een aantal factoren kan dit proces echter negatief beïnvloeden:

- Het beschikbare museumbudget staat onder druk
- De maximale capaciteit voor het ontvangen van groepen, met name in het kasteel staat onder druk door:
 - de grootte van de ruimtes in het kasteel. Hierdoor is het niet wenselijk om meer dan één groep tegelijkertijd voor eenzelfde soort bezoek (rondleiding, speurtocht of educatieve tentoonstelling) te boeken. Uiteraard kunnen wel verschillende soorten bezoeken tegelijkertijd plaatsvinden. Daarbij moet weer rekening worden gehouden met de capaciteit van beschikbare rondleid(st)ers
 - het ook in de toekomst gecontinueerde dubbelgebruik van het kasteel, niet alleen als museum maar ook als locatie voor huwelijksluitingen en representatieve ontvangsten door de gemeente. Hierdoor wordt het boeken van rondleidingen op met name de bel-etage van het kasteel beperkt
 - De ligging van het museum in het zuidoostelijk deel van Noord-Brabant. Het is een feit dat musea in grote toeristische steden op een veel hoger bezoekersaantal (landelijk en regionaal) mogen rekenen dan vergelijkbare musea elders in het land
 - Attractieve activiteiten zorgen voor een extra stroom van bezoekers. De aanwezige beschikbaarheid van middelen (met name voor de inzet van menskracht) begrenst de mogelijkheden.

Publieksactiviteiten

Presentatie van de vaste collectie

Sinds 2001 zijn er drie nieuwe vaste presentaties van de deelcollecties gerealiseerd. Vanaf 2001 wordt de "collectie Roef-Meelker", die onderdeel uitmaakt van de collectie Moderne Kunst, semipermanent tentoongesteld op de begane grond van de Boscotondohal. In 2004 zijn in het kasteel de langverwachte herinrichtingen gereedgekomen van de stadshistorische opstelling in de kelder en van de collectie 'Mens en Werk' op de bovenverdieping. Beide nieuwe opstellingen zijn verfrissend vormgegeven en voorzien van enkele ICT-toepassingen. Verwacht wordt dat deze presentaties – met enkele kleine aanpassingen - 10 jaar voldoen, zodat ruim vóór 2014 met herinrichtingsplannen gestart moet worden.

Collectie Stadshistorie

De collectie Stadshistorie wordt getoond in de kelders van het kasteel. In de inrichting wordt tegemoetgekomen aan de wensen van de doelgroepen, die vooral voor dit onderdeel van het museum komen. Deze lopen uiteen van vakantievierende gezinnen met kinderen in de basisschoolleeftijd tot ouderen. De stadshistorische collectie wordt ook ingezet voor educatieve doeleinden. Bij de vormgeving van de presentatie is de architectuur en de sfeer van het gebouw uitgebuit. De herinrichting voldoet hierdoor aan alle eisen die in het voorgaande beleidplan gesteld werden.

Collectie Mens en Werk

Een keuze uit deze deelverzameling wordt permanent tentoongesteld op de bovenverdieping van het kasteel in een in 2004 geheel vernieuwde opstelling. In de nieuwe opstelling worden de kunstwerken in een (sociaal-)historische, kunsthistorische en culturele context geplaatst. In een chronologische ordening die aan het begin van de 19^e eeuw tot heden loopt, wordt de kijk van de kunstenaar op het thema getoond. Introductieteksten en teksten bij elk kunstwerk zorgen voor een adequate toelichting. Met behulp van historische gegevens en enkele objecten wordt het historische kader aangegeven. Deze inrichting sluit aan bij de wensen van het onderwijs en de in kunst en of (sociale) geschiedenis geïnteresseerde museumbezoeker. Er vinden ook educatieve activiteiten bij deze opstelling plaats.

Collectie Moderne Kunst/Hedendaagse kunst

De collectie internationale Moderne/Hedendaagse Kunst, die bijna 600 werken telt, kent geen vaste presentatieruimte in het museum. Deze werken bevinden zich vooral in depot en worden gemiddeld eens per twee jaar tijdelijk tentoongesteld.

Een deelcollectie is de zogeheten Collectie Roef-Meelker. Dit is een particuliere collectie, die in 1999 geschonken is aan de gemeente Helmond. De presentatie van deze deelcollectie in de benedenzaal van de Boscotondohal omvat 45 schilderijen, tekeningen en beelden. Het betreft werken van kunstenaars die voortgekomen zijn uit Cobra (expressionistisch) en vertegenwoordigers van Ecole de Paris (lyrische abstractie). Deze deelcollectie beslaat de periode 1920-1980. Deze werken worden aangevuld met enkele kunstwerken uit de collectie Moderne Kunst, die hier inhoudelijk op aansluiten.

Multimedia in de opstelling

Hoewel fysieke kunst- en cultuurobjecten uiteraard de voorkeur hebben boven multimedia, kan een dergelijke toevoeging een tentoonstelling of vaste presentatie meer diepgang geven. Door middel van multimedia, zoals cd-rom, videowall, touch-screen en internet zijn er meer mogelijkheden om aandacht te besteden aan bijvoorbeeld de cultuurhistorische context van de kunstwerken. Gesproken historieverlagen, film- en archiefmateriaal geven de bezoeker extra achtergrondinformatie. Bovendien kan ICT techniek vrij gemakkelijk aangepast en uitgebreid worden, zodat er voor iedere doelgroep uiteindelijk wat wils is. Door deze animerende en pakkende manier van kennisoverdracht blijft de verstrekte informatie beter 'hangen'. Iedere doelgroep kan die informatie verkrijgen, die deze wenst te ontvangen.

In de huidige semi-permante opstelling 'Mens en Werk' en Stadshistorie is op bescheiden wijze gebruik gemaakt van ICT. Daarnaast wordt ICT soms toegepast in tijdelijke exposities. Waar mogelijk wordt de toepassing in de komende periode uitgebreid. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de hoge ontwikkelingskosten.

Tijdelijke tentoonstellingen

Het Gemeentemuseum Helmond is in de eerste plaats een kunstmuseum. Het accent ligt op beeldende kunst. Daarnaast wordt incidenteel een (stad)historische expositie georganiseerd. Voor deze laatste categorie geldt dat er steeds getracht wordt een relatie te leggen met kunstdisciplines. Ten aanzien van de beeldende kunst reikt het spectrum van oude kunst, via de zogenaamde 'klassiek moderneren' naar hedendaagse ontwikkelingen.

In de Boscotondohal vinden grote exposities plaats. In het kasteel worden kleinere exposities en de jaarlijkse educatieve tentoonstelling georganiseerd. Met deze spreiding wordt in de komende periode doorgegaan, zodat op jaarbasis zes tijdelijke tentoonstellingen te zien zijn.

Het recente expositiebeleid zoals beschreven bij de kerntaken op pagina 9 ad.2 en in hoofdstuk 3, wordt voortgezet vanwege de successen die daarmee gehaald zijn. Het beleid is gericht op een breed aanbod, waarbij rekening gehouden wordt met verschillende doelgroepen. De tentoonstellingen hebben betrekking op 'de kunsten' in ruime zin. In de afgelopen jaren is aandacht geschonken aan beeldende kunst, grafische vormgeving, boekillustraties en fotografie. Bij het bepalen van het expositiebeleid dient het Gemeentemuseum Helmond met meerdere factoren rekening te houden:

- a) de inhoudelijke relatie met de eigen (deel)collectie(s)
- b) de beoogde doelgroep(en)
- c) de financiële middelen
- d) de beschikbare accommodatie(s)
- e) de vestigingsplaats
- f) de aanwezige expertise en vaardigheden van de medewerkers
- g) het beschikbare aantal mensuren.

ad a)

De relatie tussen de eigen collecties en de te organiseren tentoonstellingen, vormt een logisch uitgangspunt. Dit is bepalend voor de identiteit, het 'beeld naar buiten' van het museum. Dit uitgangspunt moet echter niet dogmatisch gehanteerd te worden.

ad b)

Tentoonstellingen worden gemaakt voor het publiek. Met een expositie probeert het museum in te spelen op de interesse die op dat moment bij het publiek leeft.

Gezien de opgedane ervaringen bestaat bij de museumstaf de overtuiging dat – mits aan enkele randvoorwaarden wordt voldaan – de participatie van de beoogde doelgroepen kan worden vergroot. De randvoorwaarden liggen vooral op het personele en facilitaire vlak. Daarnaast speelt de kwaliteit van het geëxposeerde een belangrijke rol.

Voor het basisonderwijs wordt jaarlijks een educatieve tentoonstelling georganiseerd.

ad c)

De beschikbare financiële middelen zijn uiteraard van grote invloed op het niveau van de te organiseren exposities. Exposities worden uit het exploitatiebudget bekostigd. Gezien het beoogde niveau van deze tentoonstellingen, de omvang ervan (Boscotondohal) en de te verwachten hogere kosten voor het inhuren dan wel het samenstellen van tentoonstellingen, met inbegrip van transport en verzekering, moet rekening gehouden worden met een doorgaande stijging van de kosten.

Voor bijzondere tentoonstellingen wordt daarom getracht extra middelen te genereren.

ad d)

Het Gemeentemuseum Helmond is een middelgroot museum dat beschikt over twee centraal – en in de nabijheid van elkaar – gelegen accommodaties. Deze bieden voldoende mogelijkheden om een gevarieerd expositieprogramma te kunnen realiseren.

ad e)

De ligging van Helmond – relatief ver van de Randstad en in een niet-specifiek toeristische regio – vraagt bijzondere aandacht. Bij het doelgroepenbeleid vormt de regio (Zuidoost-Brabant) het primaire aandachtsgebied. Dit geldt in versterkte mate voor educatieve en stadhistorische exposities.

ad f)

De realisatie van een goed expositieprogramma is uiteraard ook afhankelijk van de binnen het museum aanwezige expertise en vaardigheden. Voor zover deze voor specifieke projecten onvoldoende aanwezig is, wordt expertise ingehuurd. Dit laatste heeft in de afgelopen periode een aantal interessante presentaties opgeleverd.

ad g)

Ook het beschikbare aantal mensuren is van invloed op de realisatie van het tentoonstellingsprogramma. In uitzonderlijke gevallen kan externe 'inhuur' hier soulaas bieden.

Educatie

Het educatieve takenpakket is omvangrijk en divers. Hierbij wordt het onderscheid gemaakt tussen educatieve projecten specifiek voor het onderwijs en educatieve activiteiten voor de individuele bezoeker.

Om deze activiteiten goed uit te kunnen voeren is er op dit moment binnen de afdeling educatie een medewerker educatie werkzaam voor 0.55 fte en een medewerker educatie/ publieksactiviteiten voor 1fte. Bovendien is een aantal rondleidsters actief op vrijwillige basis. Zij begeleiden de (school-) groepen en geven rondleidingen aan individuele bezoekers tijdens de zogenaamde vrije rondleidingen. Het museum heeft een educatieve ruimte die deels gebruikt wordt als expositieruimte en waarin deels educatieve activiteiten plaatsvinden.

Voor alle educatieve activiteiten en exposities wordt binnen de begroting van het museum geld vrijgemaakt. Er wordt steeds frequenter gezocht naar externe middelen om de kwaliteit van de producten waarbij de nodige financiële middelen horen, te behouden.

Rondleidingen worden tot op heden verzorgd door rondleidsters op vrijwilligersbasis. Gezien de leeftijdsopbouw van het huidige bestand en de toenemende eisen die het rondleiden vraagt, is nu het moment om ons als museum te bezinnen op een nieuwe vorm van rondleiden. De optie om de rondleidsterstructuur om te buigen naar een kleine poule van opgeleide museumdocenten op betaalde basis, wordt financieel en inhoudelijk onderzocht.

De ontwikkelingen van de Marktplaats voor cultuureducatie (Cultuurcontact) worden nauwgezet gevolgd. Museale projecten en educatieve tentoonstellingen worden, naast de al bestaande mogelijkheden (programmaboekje museum voor het onderwijs en reguliere PR), ook weggezet via de (culturele) Marktplaats.

Educatie wordt ingevuld door de volgende activiteiten, die vooral gericht zijn op kinderen en jongeren:

1. Educatieve tentoonstellingen voor het basisonderwijs
2. Educatieve projecten bij reguliere tentoonstellingen voor het voorgezet onderwijs
3. Museumprojecten voor basis- en voorgezet onderwijs
4. Projecten in het kader van cultureel erfgoed
5. Speurtochten voor (school-)groepen en de individuele bezoekers tot 13 jaar.

ad 1. Educatieve tentoonstellingen voor het basisonderwijs

Het onderwijs is een belangrijke ingang voor kunst- en cultuuroverdracht. Het museum participeert daarom optimaal in het Kunstmenu, een provinciaal kunsteducatieprogramma voor het basisonderwijs uitgevoerd door het BISK (Brabants Instituut voor School en Kunst). Nagenoeg alle Helmondse basisscholen nemen deel aan het Kunstmenu, dat hen tegen een laag tarief wordt aangeboden.

Het museum voorziet voor Helmond in de discipline beeldend van dit menu. Dit resulteert jaarlijks in een educatieve tentoonstelling voor het basisonderwijs die ook voor scholen (regionaal) buiten het Kunstmenu toegankelijk is. Bij elke tentoonstelling, die inhoudelijk (themakeuze en selectie werk) aansluit bij de belevingswereld van kinderen, wordt educatief materiaal ontwikkeld en wordt de docent begeleid in de uitvoering ervan. Er komt steeds vaker nadruk te liggen op de aanwezigheid van een interactief onderdeel in de expositie.

ad 2. Educatieve trajecten bij reguliere tentoonstellingen voor het voorgezet onderwijs.

In Helmond kent het Kunstmenu een doorloop naar het Voortgezet Onderwijs. Voor het museum betekent dit specifiek een aanbod voor leerjaar twee. Door de menustructuur is een bepaalde afname gereguleerd. Het aanbod is ook beschikbaar voor scholen die buiten de menustructuur vallen via het zogenaamde vrije aanbod.

Het kunstproject voor het Voortgezet Onderwijs wordt gekoppeld aan een reguliere tentoonstelling hedendaagse kunst die aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen. Elk project bevat lesmateriaal, een museumbezoek met rondleiding en een interactief onderdeel waarop facultatief ingeschreven kan worden. Inhoudelijke afstemming met het onderwijs vindt plaats via een vaste contactpersoon. In de nabije toekomst is het de bedoeling deze samenwerking ook met het basisonderwijs aan te gaan. Daarnaast participeert het museum in het overleg met de kunstcoördinatoren geïnitieerd door Cultuurcontact. Ook hier vinden afstemming en evaluatie plaats.

Net als bij het basisonderwijs neemt het interactieve onderdeel van een kunstproject een steeds belangrijkere plaats in. De meeste scholen nemen dit onderdeel dan ook af. De interactie vindt plaats in de vorm van een workshop direct gerelateerd aan de tentoonstelling. De workshop wordt in of in de nabijheid van de tentoonstelling gegeven. Het inhuren van een vakspecialist (kunstenaar, dramadocent, fotograaf enz.) heeft daarbij de voorkeur.

Naast eenmalige projecten zijn er voor het voortgezet onderwijs ook projecten met een langere doorlooptijd zoals 'De virtuele hangplek' een CKV-project voor het VMBO op internet rond de collectie 'Mens en Werk' en het videoproject "Op het eerste gezicht" gerelateerd aan de collectie Roef-Meelker.

De werkwijze voor het CKV (leerjaar drie en vier) is bij het museum bekend. CKV-leerlingen bezoeken individueel en op eigen initiatief het museum. Soms gebeurt dit ook klassikaal op initiatief van de CKV-docent. Het museum kent op dit moment geen speciale CKV-projecten, maar geeft op verzoek handreikingen bij het maken van het kunstdossier. Het beschikbaar stellen van digitale afbeeldingen speelt hierbij een belangrijke rol. Bij steeds meer projecten wordt bekeken of deze na aanpassing ook geschikt te maken zijn voor CKV. 'De virtuele hangplek' blijft nog tot 2009 bestaan en wordt na evaluatie mogelijk en indien financieel haalbaar, aangevuld en interactief gemaakt. CKV-docenten hebben ook de mogelijkheid om klassikaal in te schrijven op workshops. Hier wordt in toenemende mate gebruik van gemaakt.

Met ingang van 2009 wordt door het ministerie van OCW een 'cultuurkaart' ingevoerd voor alle leerlingen van het voortgezet onderwijs. Hierdoor krijgen scholen meer financiële armslag voor cultuureducatie.

ad 3. Museumprojecten voor basis- en voortgezet onderwijs.

Naast het Kunstmenu biedt het museum een grote diversiteit aan museumprojecten op het gebied van kunst en (cultuur-)historie aan. Deze worden voornamelijk afgenomen door het Helmondse onderwijs, maar ook regionaal weten scholen steeds vaker hun weg naar het museum te vinden

Op de museumprojecten kunnen alle scholen zich inschrijven. De museumprojecten bestaan uit rondleidingen met als onderwerp de geschiedenis van de stad en het kasteel, de Industriële Revolutie (bij de collectie 'Mens en Werk'), kunstkijklessen, leskisten voor in de klas en educatieve programma's bij de wisseltentoonstellingen. Jaarlijks wordt dit aanbod opnieuw bekeken, vervangen en/of aangevuld. De projecten worden actief gepromoot bij scholen in Helmond en in de regio. Van dit aanbod wordt veel gebruik gemaakt. Ook hier is een stijging waar te nemen van het aantal groepsbezoeken van scholen buiten Helmond.

ad 4. Projecten in het kader van cultureel erfgoed educatie

Het museum heeft een aantal educatieve projecten voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs op het gebied van cultureel erfgoed ontwikkeld. De komende tijd worden in dit kader meer projecten opgestart. Erfgoedprojecten beslaan het gebied van zowel cultureel erfgoed als ook industrieel erfgoed. Ze worden ontwikkeld in nauwe samenwerking met het RHCe en andere culturele instellingen binnen Helmond die weer provinciaal ondersteund worden door ondermeer de Brabantse Museumstichting.

ad 5. Speurtochten.

Het museum heeft voor kinderen in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar speurtochten op leeftijdsniveau door de kelders van het kasteel. Onderwerpen van de speurtochten zijn de geschiedenis van het kasteel en de stad, de kasteelbewoners en de Middeleeuwen. De speurtochten zijn er voor de reguliere bezoekers en voor leerlingen van het basisonderwijs. Omdat bezoekers vaker terugkomen in het kasteel worden de speurtochten om de 4 à 5 jaar vernieuwd.

Daarnaast is er een speurtocht en kijkwijzer voor de vaste opstelling 'Mens en Werk' voor groep 7 en 8 van het basisonderwijs en de brugklas van het voortgezet onderwijs met als belangrijkste onderwerp de Industriële Revolutie in de kunst. De speurtocht is nu nog alleen beschikbaar voor het onderwijs maar wordt in deze beleidsperiode uitgebreid met een versie voor de individuele bezoeker. Voor de jongste bezoekers zijn er puzzels met voorstellingen van kunstvoorwerpen die in de presentatie te zien zijn. Doel is kinderen hierdoor beter te leren kijken.

Publicaties

Gezien de hoge kosten versus het kleine afzetgebied is het museum hoogst zelden in staat een publicatie aan een onderdeel van de collectie te wijden. Daarom is het museum altijd bereid om mee te werken aan publicaties over een onderwerp of delen uit de collectie door derden.

In 1990 verscheen een overzichtscatalogus van de deelcollectie 'Mens en Werk'. Deze is inmiddels verouderd omdat de collectie tussentijds sterk is gegroeid. Hoewel een herziene uitgave zeer wenselijk is, wordt hieraan voorlopig geen voorrang gegeven omdat de middelen binnen het eigen budget ontbreken.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw verscheen een losbladige publicatie over de collectie Moderne Kunst. Deze publicatie is uitverkocht en niet meer actueel. Er bestaat wel een publicatie over de collectie Roef-Meelker.

Hoewel het uiterst wenselijk is om ook over de collectie Moderne/Hedendaagse Kunst nieuwe overzichten te publiceren, zal om dezelfde reden als voor de collectie Mens en Werk ook dit op korte termijn niet geschieden. Mogelijk dat het digitaliseringproject van de vaste collecties een nieuwe aanzet geeft tot realisatie van de collectiecatalogi.

Bij tijdelijke tentoonstellingen wordt soms een publicatie uitgegeven. Dit hangt af van de aard van de expositie en de beschikbare middelen. Indien tot een publicatie wordt besloten, wordt deze samengesteld door of onder leiding van een conservator of educatief medewerker. Oplage, doelgroep, doelstelling en de hoogte van de ter beschikking staande middelen van een dergelijke uitgave worden gerelateerd aan de aard van de betreffende expositie.

Gastvrijheid

Openstelling

De huidige openingstijden zijn dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 tot 17.00 uur en in het weekend en op feestdagen van 13.00 tot 17.00 uur. Het museum is gesloten op 1 januari, met Carnaval, Koninginnedag, 1^e paasdag en 1^e kerstdag.

Voor groepsbezoek is het mogelijk om ook buiten de openingsuren het museum te bezoeken. Afhankelijk van de aard van de groep (school of andersoortige groep) en het moment van bezoek hangt hier uiteraard een prijskaartje aan.

Entreprijzen

De huidige prijzen zijn (toegang voor beide locaties):

Volwassen bezoeker	€ 4,00
CJP of 65+	€ 2,00
Kinderen 6 t/m 17 jaar	€ 1,50
Kinderen tot 6 jaar, Vrienden, MK, Vereniging Rembrandt, ICOM	gratis
Groepen vanaf 10 personen	€ 3,00 per persoon
Schoolgroepen vanaf	€ 15,00 per groep
Rondleiding weekdagen	€ 27,50 excl. entree
Rondleiding weekend	€ 52,50 excl. entree
Gezinstarief	€ 9,00
Kinderfeestje	€ 4,75/ € 7,50
Speurtocht kasteel	€ 1,00

Het museum is deelnemer van de lerarenpas België (50% korting), de Bijzonderbrabantpas en de Uitmetjebiebpas (25 % korting). Daarnaast wordt incidenteel aan andere kortingsacties deelgenomen. Ook worden CKV-vouchers geaccepteerd. Voor schoolbezoek en educatieve programma's wordt een lage prijsstelling gehanteerd.

Wij adviseren om de entreprijzen voor volwassenen per 1 januari 2009 te verhogen. De entreprijzen voor kinderen en onderwijs worden bevroren in afwachting van de landelijke discussie over de gratis toegang voor kinderen tot 12 jaar. Producten zoals speurtochten worden kostendekkend gemaakt.

Dit alles resulteert in het volgende prijzenoverzicht vanaf 1 januari 2009:

Volwassen bezoeker	€ 5,00
CJP of 65+	€ 2,50
Kinderen 6 t/m 17 jaar	€ 1,50
Kinderen tot 6 jaar, Vrienden, MK, Vereniging Rembrandt, ICOM	gratis
Groepen vanaf 10 personen	€ 4,00 per persoon
Schoolgroepen vanaf	€ 15,00 per groep
Rondleiding weekdagen	€ 32,50 excl. entree
Rondleiding weekend	€ 57,50 excl. entree
Gezinstarief	€ 11,00
Kinderfeestje	€ 4,75/ € 7,50
Speurtocht kasteel	€ 1,50

Bereikbaarheid

Het museum is uitstekend bereikbaar met het openbaar vervoer. Het NS-station ligt op circa 10 minuten afstand lopen en diverse busverbindingen stoppen in de directe omgeving van het kasteel en de Boscotondohal. In de directe omgeving van beide locaties is ruim voldoende betaalde parkeergelegenheid voor auto's en veel mogelijkheden voor het veilig en gratis stallen van fietsen. Alleen op zaterdag leidt het parkeren soms tot problemen aangezien het museum in het centrum van de stad ligt. Een verschijnsel dat echter normaal is voor een stad met de omvang van Helmond.

In het centrum is bewegwijzering aangebracht, maar deze mag niet als adequaat beschouwd worden. Zo is een duidelijke verwijzing voor automobilisten en voor mensen die met het openbaar vervoer in Helmond aankomen zeer wenselijk. Ook is er nog geen duidelijke verwijzing tussen beide museumgebouwen. De gemeentelijke afdeling waaronder de bewegwijzering valt, is bezig met een inhaalslag. Overigens is " 't kasteel" een begrip in Helmond. Wie op straat hier naar vraagt, wordt zeker de juiste weg gewezen.

Gastvrijheid van de medewerkers

Alweer een aantal jaar geleden hebben de medewerkers en vrijwilligers van het team van het suppoosten en baliemedewerkers een cursus klantvriendelijkheid en telefoontraining gevolgd. Omdat de balie- en suppoostmedewerkers voor het publiek beter te herkennen zijn, is daarnaast in 2008 een beperkte vorm van uniformering ingevoerd. De kosten voor volledige uniformering zijn aanmerkelijk hoger en kunnen niet uit het reguliere museumbudget worden gefinancierd. In de komende periode wordt bekeken op welke wijze uitbreiding van de set van bedrijfskleding te financieren is.

Horecavoorziening

Er is geen horecavoorziening in het museum aanwezig waar bezoekers uitgebreid kunnen eten en drinken. Deze voorziening, afgezet tegen de te verwachten omzet, vormt een te grote financiële en personele belasting. Bezoekers kunnen in het kasteel warme en koude dranken uit een automaat halen. Deze bevindt zich in de koffieruimte bij de entree. Een horecavoorziening of koffieruimte ontbreekt in de Boscotondohal volledig. Hier wordt op verzoek een kop koffie of thee geschonken.

Hoewel in het kasteel tijdens de renovatie een beperkte, maar aantrekkelijke horecavoorziening met keuken is opgenomen, kan deze niet ingezet worden voor gebruik tijdens groepsbezoek zoals aanvankelijk het plan was. Door de prioritering van het gebruik van deze ruimtes door het gemeentebestuur bestaat de reële kans dat gemaakte boekingen geannuleerd moeten worden. In het verleden bleek dat dit door bezoekers die gereserveerd hadden als zeer klantvriendelijk werd ervaren. Daarom is met het aanbod van dergelijke arrangementen gestopt.

Museumwinkel

Het museum beschikt op beide locaties over een museumwinkel. Het vaste assortiment omvat catalogi, kunstboeken, ansichtkaarten en posters. Daarnaast wordt ingehaakt op de tijdelijke of permanente exposities en op het gebouw zelf (met name het kasteel). Zo kan er ouderwets speelgoed, boeken over kastelen of video's over het werk van een kunstenaar, die op een zeker moment een expositie heeft, te koop zijn. In het kasteel is ruimte hiervoor vrijgemaakt bij de entreebalie. In de Boscotondohal is een grotere ruimte waar in principe alleen kunstboeken, ansichtkaarten en posters worden verkocht.

Bij voorkeur wordt ingekocht op consignatiebasis. Daartoe is onder andere een contract gesloten met boekhandel Motta, die met meer Nederlandse musea op dergelijke basis samenwerkt. Binnen het budget van het museum worden middelen voor inkoop vrijgemaakt. De PR-medewerker is belast met de inkoop en het beheer van de museumwinkel.

Toegankelijkheid voor mindervalide

Beide locaties van het museum zijn geheel toegankelijk voor rolstoelers. Zo is de entree in het kasteel verbeterd en zijn er liften op de verdieping aangebracht.

Kleine gasten

Kinderen zijn graag geziene gasten in het museum en worden als volwaardige bezoekers beschouwd. Hoewel veel kinderen individueel onder begeleiding van een volwassene het museum bezoeken, doet een meerderheid dit in schoolverband. Zij komen voor een rondleiding of speurtocht en gaan daarna weer weg zodat er weinig kans bestaat dat zij van andere voorzieningen – met uitzondering van de garderobe en het toilet – gebruik maken. Voor de kinderen, die in gezins/relatieverband het museum bezoeken, ligt dit anders. Om het verblijf in het museum te veraangemen zijn voor hen kinderkapstokken aanwezig, liggen er in de koffiekamer kleurplaten en puzzels klaar en wordt hen bij binnenkomst een speurtocht aangeboden door de kelderopstelling voor een geringe prijs. Dat ouders het museum een aantrekkelijke plaats vinden voor kinderen, blijkt onder andere uit het succes van de kinderfeestjes en de zomeractiviteiten.

Marketing en public relations

Algemeen

Het doel van publiciteit is om de naambekendheid van het museum te vergroten en meer (potentiële) bezoekers te interesseren of op de hoogte te brengen van het zeer gevarieerde aanbod van het museum. De publiciteit is gericht op een zeer breed publiek: kunstpubliek, (Nederlandse) toeristen, de lokale en regionale bevolking, de Vereniging van Vrienden, andere (landelijke) publieksgroepen met speciale belangstelling voor (delen van) het museum en bepaalde wisseltentoonstellingen of activiteiten, onderwijsinstellingen in Helmond en de regio en incidenteel ook daarbuiten. PR is een belangrijk instrument om een aantal doelstellingen te realiseren en te behouden, zoals het vergroten van het bezoekersaantal, een groter draagvlak creëren voor hoogwaardige (inter-)nationale kunst en cultuur binnen zowel de gemeente als daarbuiten en de uitbreiding van doelgroepen. Daarnaast zorgt de PR voor een professionele uitstraling van het museum.

De PR-activiteiten moeten uit het reguliere museumbudget en incidenteel met behulp van sponsoring worden betaald. Voor de te verrichten taken is een PR-medewerker op fulltime basis werkzaam.

Samenwerking

Samenwerking met de regionale VVV, deelname aan het Cultuuroverleg en aan de Lokale Toeristische Adviesraad (LTA) is met het oog op het bereiken van meer toeristen van groot belang. Daar waar mogelijkheden zijn, wordt met verschillende lokale of regionale partijen samenwerking gezocht.

Daarnaast werkt het museum nauw samen met scholen voor basis- en voortgezet onderwijs en andere onderwijsinstellingen in Helmond. De stichting Kunstkwartier regelt ieder jaar het zogenaamde Kunstmenu en plant in dit kader de bezoeken van scholen. In bepaalde gevallen wordt samengewerkt met andere culturele instellingen zoals het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, theater Het Speelhuis en het Filmhuis. Samenwerking kan ook bovenregionaal of landelijk gezocht worden.

PR-middelen

Door middel van onder meer posters, flyers, tv-spotjes, persberichten en de eigen website worden tentoonstellingen en flankerende activiteiten bij de doelgroepen onder de aandacht gebracht. Voor het onderwijs wordt bovendien jaarlijks een programmaboekje gemaakt en worden projecten en tentoonstellingen via de Marktplaats van Cultuurcontact aangeboden.

Het huidige budget voor publiciteit laat niet toe dat er op grote schaal geadverteerd wordt in de gedrukte en reclamdragende media. Overigens blijkt uit onderzoek dat een enkele keer adverteren in bladen niet veel oplevert. Daarom wordt daar waar relevant, ingezet op andere uitingen. Een voorbeeld daarvan is het meesturen van de flyer in een specifiek blad en/of de flyer direct mailen naar bijzondere doelgroepen.

Uiteraard participeert het museum in het gratis verspreide *Museummagazine* dat onder auspiciën van de Brabantse Museum Stichting jaarlijks wordt uitgegeven en in een van de regiopockets van de regio-VVV. Ook staat het museum vermeld op de placemat van deze organisatie.

Het museum kan ieder jaar rekenen op veel free publicity in kranten, tijdschriften en radio- en televisieprogramma's. Voor zover mogelijk worden door de pr-medewerker alle vermeldingen van het museum in de pers bijgehouden.

Persberichten worden vaak letterlijk overgenomen door de pers. Ook zetten veel omroepen, kunstinstellingen, kunstsites, artikelen over tentoonstellingen, foto's en persberichten gratis op internet. Steeds vaker zetten ook websites van specifieke doelgroepen de berichten op hun homepage.

Het contact met de pers verloopt voornamelijk via email, wat als voordeel heeft dat beide partijen veel sneller aan elkaars vraag kunnen voldoen. Ook het leveren van (digitaal) beeldmateriaal verloopt sneller en is goedkoper. Daarnaast wordt steeds minder post verstuurd. Het aanschrijven van speciale doelgroepen gaat door internet en email veel gemakkelijker en gericht. De groepen zijn makkelijker te vinden en de meeste contactpersonen zijn te benaderen via email.

Website

Het museum beschikt al enige jaren over een website (www.gemeentemuseumhelmond.nl). Deze website moet potentiële bezoekers aansporen tot een bezoek aan het museum. Wetenswaardigheden, achtergrondinformatie, agenda's en andere actuele zaken worden door middel van de site rechtstreeks aan de individuele gebruiker gepresenteerd. Toekomstige bezoekers kunnen zich hiermee op de voor hen geschikte tijd en manier voorbereiden en op de hoogte stellen van een tentoonstelling. Ze kunnen zelf de informatie selecteren die ze nodig hebben. Bovendien kunnen kunstwerken, educatief materiaal en tentoonstellingen aantrekkelijker en gedetailleerder gepresenteerd worden door middel van afbeeldingen, filmbeelden en geluid. Ook is er informatie opgenomen over groepsbezoek waaronder dat door scholen. De informatie voor het onderwijs is onlangs uitgebreid met lesbrieven die kunnen worden gedownload. Op deze wijze komt de museumsite steeds meer tegemoet aan de wensen van het onderwijs. De pers is een derde doelgroep van de museumsite, aangezien de informatie over het museum, tentoonstellingen en/of activiteiten ook op deze wijze is te verkrijgen.

Bezoekers van de site kunnen direct reageren via e-mail. De medewerker PR is als eerste belast met het beantwoorden van de mails. Daarnaast kan het publiek ook via een directe link contact opnemen met de conservatoren, educatief medewerker en medewerker activiteiten. Het interactieve aspect van de website betekent een enorme vooruitgang op het gebied van communiceren met de doelgroepen. De virtuele bezoeker wordt uitgedaagd om vragen te stellen, ervaringen uit te wisselen of op andere wijze te reageren op de site.

De museumsite is dus aan de ene kant een PR-middel dat als doel heeft het enthousiasmeren en stimuleren van potentiële museumbezoekers en aan de andere kant is het een middel om informatie en kennis over te dragen. De website is een levendig document. Dat betekent dat zodra er mogelijkheden/noodzakelijkheden zijn, de site wordt uitgebreid of veranderd. Zo is het de bedoeling dat de site op termijn ook een Engelse versie krijgt.

Op dit moment wordt gewerkt aan een tweede website van het museum: www.kasteelbelevissen.nl. Deze site is speciaal gericht op jonge kinderen. Het idee hierachter is dat internet voor kinderen de gewoonste zaak van de wereld is en je ze dus zo aanspreekt met hun eigen medium. Daarnaast kun je ouders en docenten ook via kinderen bereiken en enthousiasmeren om naar het museum te komen.

Huisstijl

Het museum heeft een eigen huisstijl die volledig geïmplementeerd is. Het beeldmerk van de tentoonstellingen en activiteiten zijn leidend. Echter, de basishuisstijl komt in al deze uitingen iedere keer consequent terug. De huisstijl is tijdloos en haalt kracht uit de eenvoud van het ontwerp.

Overige publieksactiviteiten

Uiteraard neemt het museum ook deel aan speciale landelijke promotiedagen zoals het Nationaal Museumweekend, Open Monumentendag en de Dag van het Kasteel. Hierdoor wordt bijgedragen aan vergroting van de naamsbekend van het museum en toename van het aantal bezoekers. Het betreft dan vaak gemiddeld tussen de 1000 en 2000 bezoekers op één dag. Vooral gezinnen met kinderen zijn geïnteresseerd in dergelijke dagen, mits er meer geboden wordt dan wat er 'dagelijks' in het museum te zien en te doen is. Vaak worden kinderen verrast met flankerende activiteiten die betrekking hebben op het thema van (educatieve) exposities. Zo werd bijvoorbeeld ter gelegenheid van de Dag van het Kasteel een scherm demonstratie gegeven voor alle bezoekers en daarnaast waren er middeleeuwse spelen, verkleden in middeleeuwse kleding en speurtochten voor kinderen tot en met 12 jaar. Tijdens Nationaal Museumweekend worden workshops voor kinderen georganiseerd of kunnen ze een vertelmiddag bijwonen.

Uiteraard worden daar waar relevant, activiteiten georganiseerd voor diverse doelgroepen bij tentoonstellingen, om met name de drempel voor potentiële bezoekers te verlagen en hun te verleiden tot een bezoek aan het museum. Een voorbeeld daarvan is de jaarlijkse Caratdag, een gratis middag voor de bevolking van Helmond en omgeving. De Caratdag is een tegenprestatie van het museum voor de schenkingen van de stichting Carat aan het museum. Ook is het museum deelnemer aan het lentefestival Artimond (het jaarlijkse kunst- en cultuurfestival van Helmond). Er wordt daarnaast graag ingegaan op arrangementen, veelal in samenwerking met marktpartijen. De gemeente stelt in november/december een deel van het kasteel beschikbaar voor het project *Het kasteel van Sinterklaas*, georganiseerd door de stichting Stads promotie.

In de zomermaanden worden in het kasteel speciale activiteiten voor kinderen opgezet. Op speelse wijze maken de kinderen en hun begeleiders kennis met het verleden en de collectie van het museum. Deze activiteiten, waaraan tegen een kleine vergoeding kan worden deelgenomen, trekken doorgaans een groot aantal bezoekers.

In de komende periode wordt geëxperimenteerd met meer (gratis) avondopenstellingen op jaarbasis. Hoewel de verwachting is dat dit zeker (extra) bezoekers oplevert, vormt de te verwachten financiële belasting van het museumbudget een bezwaar om een dergelijke openstelling structureel in te stellen.

Het museum streeft er naar om in de toekomst activiteiten, die aansluiten bij de collecties, de gebouwen of de exposities, te blijven ontplooiën. Gezien het 'dubbelgebruik van' vooral de horecavoorziening op de beletage, is het verder uitbouwen van groepsarrangementen niet mogelijk. Het verzorgen van de activiteiten behoort tot het werkterrein van de medewerker activiteiten. Voor de bekostiging wordt geput uit het museumbudget.

5. BEDRIJFSVOERING

Huisvesting

Het museum kent twee locaties: het middeleeuwse kasteel en de Boscotondohal.

Het kasteel biedt ruimte aan meerdere functies. Het museum is hoofdgebruiker van het pand. Verder worden er huwelijken gesloten en vinden er officiële ontvangsten door het stadsbestuur plaats. Sinds de renovatie van 2004 zijn er elf grote en kleine expositiezalen ondergebracht op de verdieping. Hier is een selectie uit de collectie 'Mens en Werk' te zien en tijdelijke (educatieve) tentoonstellingen. In het keldergedeelte is in negen zalen de presentatie van de stadhistorische collectie ondergebracht. Voorts bevinden zich in het gebouw de volgende publieksfuncties: museumbalie, (gehandicapten)lift(en), garderobe/kluisruimte, museumwinkel, (gehandicapten)toilet(ten) en een kleine ontvangst -en horecaruimte voor bezoekers. De kantoren, bibliotheek, opslagruimtes, en een klein depot bevinden zich eveneens in het complex.

In de Boscotondohal bevinden zich twee expositiezalen. In de kleine zaal op de begane grond is de collectie Roef-Meelker te zien. In de grote zaal op de verdieping vinden grote wisselexposities plaats. Ook in deze accommodatie zijn publieksvoorzieningen gerealiseerd zoals: receptie, (gehandicapten)lift(en), garderobe/kluisruimte, (gehandicapten)toilet(ten) en een museumwinkel . Daarnaast beschikt de Boscotondohal over een tweetal goed geoutilleerde depots en werkplaatsen.

Voor het kasteel bestaat er met betrekking tot de huisvesting een meerjaren onderhoudsplan met bijbehorend budget. Voor de Boscotondohal is zo'n plan nog niet opgesteld.

Beveiliging

Een museum moet goed beveiligd zijn. Ten behoeve van de Boscotondohal is een beveiligingsplan opgesteld in samenspraak met de assuradeur dat voldoet aan de huidige eisen van museumbeveiliging. Het kasteel is eveneens beveiligd conform de daaraan door de assuradeur gestelde voorwaarden.

Beide locaties beschikken over een adequaat inbraaksignaliseringssysteem en een brandmeld- en ontruimingsinstallatie met doormelding naar de meldkamer. Ook beschikken beide panden over voldoende CCTV apparatuur, brandblusmiddelen, nood- en transparantverlichting.

Voorwerpen worden, tenzij zij een groot formaat hebben, in afsluitbare vitrines geëxposeerd. Kleinere en/of kostbare schilderijen, prenten, tekeningen etc. worden zoveel mogelijk nagelvast aan een ondergrond vastgezet. Indien nodig worden voorzieningen aangebracht om het publiek op enige afstand te houden van een (kunst-)voorwerp. Bij de inrichting van een tijdelijke of vaste presentatie wordt getracht deze op een zodanige wijze vorm te geven dat beschadiging van de gepresenteerde voorwerpen door de bezoekers zo veel mogelijk voorkomen wordt. Daarnaast vindt zaalbewaking plaats tijdens openingsuren. Depotruimtes worden altijd op slot gehouden en zijn alleen toegankelijk voor door de directie aangewezen personen. Alle medewerkers, die direct te maken hebben met (kunst-)voorwerpen, zijn verplicht een of meer trainingen te volgen waarin zij geleerd worden hoe deze te hanteren, verpakken en transporteren.

Alle suppoosten en technische medewerkers zijn in het bezit van een BHV-diploma. Ook worden er jaarlijks trainingen verzorgd voor de vrijwilligers.

Er wordt de komende tijd voor beide locaties een RI&E en een ontruimingsplan opgesteld door het museum in nauwe samenwerking met experts. Daarna wordt een calamiteitenplan opgesteld.

Personeel en organisatie

Het Gemeentemuseum Helmond maakt deel uit van de gemeentelijke organisatie. Het is - in organisatietermen - een team, dat deel uitmaakt van de Afdeling Kunst en Cultuur, een onderdeel van de Dienst Samenleving en Economie. Het gemeentebestuur vormt daarom ook het bestuur van het museum.

De personele opbouw van het museum per 31 december 2007 ziet er als volgt uit:

Directeur (tevens hoofd van de Sector Kunst en Cultuur)	0,3
Conservator/teammanager	0,8
Conservator	1,0
Medewerker PR	1,0
Medewerker educatie	0,5
Medewerker activiteiten en educatie	1,0
Medewerker collectieregistratie/tentoonstellingen	0,6
Financieel en administratief medewerker	1,0
Meewerkend voorman technische dienst	1,0
Technisch medewerker	1,0
Baliemedewerker	1,0
Technische en suppoostendienst	7,0*
Vrijwilligers	
- Rondleiders	8 personen**
- Overige (balie, bibliotheek etc.)	5 personen**
- Weekendwerkers	20 personen***

* *De 7 medewerkers van de technische en suppoostdienst zijn bij het museum doorgaans gedetacheerd volgens de WSW-regeling.*

** *Aangezien betrokken medewerkers op per week wisselende tijden hun werkzaamheden vervullen is hiervoor geen fte aan te geven.*

*** *Doorgaans werkt een weekendwerker 4 uur per week. In geval van open dagen, speciale activiteiten etc. kunnen dit meer uren zijn.*

In de afgelopen periode is het mogelijk geweest om de functie van baliemedewerker, medewerker collectieregistratie en die van meewerkend voorman technische dienst tot een reguliere gemeentelijke arbeidsplaats te maken. Door de verdere professionalisering van het museum en de eisen van wet- en regelgeving naast de steeds veranderende wensen van het publiek en de ambitieuze beleidsplannen van het museum, zal de werkdruk de komende tijd voor alle medewerkers van het museum toenemen. Aangezien het museum een gemeentelijke instelling is, wordt het gemeentelijke beleid ten aanzien van de ARBO-wetgeving gevolgd. Indien aanpassingen noodzakelijk zijn, draagt de werkgever hiervoor zorg.

De gemeente biedt jaarlijks financiële faciliteiten voor (bij-)scholing van medewerkers. Dit betreft zowel basiscursussen (o.a. omgaan met museumobjecten) als gespecialiseerde cursussen en workshops voor de stafleden op het terrein van publieksactiviteiten, PR, ICT en management. Deze opleidingen worden doorgaans georganiseerd door de gemeente zelf, ICN of de museumconsulenten. De participatiegraad is hoog onder zowel de vaste medewerkers van het museum als de inhuurkrachten en vrijwilligers. Jaarlijks wordt het aanbod van deze cursussen vergeleken met de scholingsbehoefte van de medewerkers en vrijwilligers. Wanneer een groot aantal medewerkers op dezelfde wijze bijgeschoold moet worden, wordt getracht de opleiding 'in house' te laten plaatsvinden, zodat de cursus zoveel mogelijk toegesneden wordt op de dagelijkse praktijk van het museum. De vrijwilligers van het museum worden doorgaans bijgeschoold door de medewerkers van het museum. Daarnaast kunnen zij deelnemen aan externe cursussen en trainingen die voor hun werkterrein van belang zijn.

In de praktijk blijkt dat noodzakelijke trainingen steeds duurder worden, waardoor het beschikbare budget onder druk komt te staan. Het museum zou haar weekendwerkers (scholieren en studenten die in de weekends en vakantieperiodes balie- en suppoostwerkzaamheden verrichten) ook graag willen scholen op het gebied van ondermeer klantvriendelijkheid en BHV.

Automatisering

Het museum beschikt over recente pc's met bijbehorende software en randapparatuur op alle relevante werkplekken. Vervanging of aanvulling vindt plaats binnen de gemeentelijke richtlijnen en budgetten.

Het museum is op beide accommodaties aangesloten op het gemeentelijke netwerk. Alle medewerkers hebben toegang tot internet. Daarnaast hebben de medewerkers belast met de collectie

toegang tot het breed toegepaste collectieregistratiesysteem ADLIB. Verder hebben de daarvoor bevoegde medewerkers toegang tot specifieke functiegerichte software op het gebied van financiën, adressenbestanden etc.

Het kassasysteem van de entreebalies en de museumwinkels is geautomatiseerd (MK-kassa's).

Verzekeringen

Voor de accommodaties is een uitgebreide brandverzekering afgesloten. De collectie van het museum is verzekerd op de navolgende wijze: alle kunstvoorwerpen met een waarde van meer dan € 2.269,00 zijn verzekerd op allrisk condities zonder eigen risico. Alle voorwerpen met een waarde van € 2.269,00 of minder vallen onder de dekking van de uitgebreide brandverzekering met een eigen risico van € 500,00 per schadegeval. Uiteraard zijn de voorwerpen niet verzekerd voor schade veroorzaakt door veroudering of door slechte bewaaromstandigheden.

Alle bruiklenen worden verzekerd op allrisk basis en 'van spijker tot spijker'. Volgens de wens van de bruikleengever worden de betreffende voorwerpen verzekerd door het Gemeentemuseum Helmond dan wel door de eigenaar zelf.

Voor de vrijwilligers werkzaam in het museum is een ongevallenverzekering afgesloten. Bovendien lopen er aansprakelijkheidsverzekeringen voor de vrijwilligers, stagiaires, inhuurkrachten en ambtenaren. Daarnaast is, zoals vastgelegd in de CAO, onder andere voor de ambtenaren in dienst van het museum een rechtsbijstandverzekering gesloten.

Financiën en begroting

Voor het Gemeentemuseum Helmond gelden de volgende exploitatiegegevens:

	Begr. 2006	Begr. 2007	Begr. 2008
Lasten:			
Personeelskosten	830.802,00	897.507,00	928.806,00
Bestuur & administratiekosten	18.172,00	20.600,00	20.826,00
Huisvesting Kasteel	144.263,00	260.228,00	239.571,00
Huisvesting Boscotondohal	166.566,00	145.004,00	146.224,00
Activiteitenkosten	133.246,00	135.567,00	141.561,00
jubileumjaar 2007 extra activiteiten		60.000,00	
Collectie	48.651,00	49.853,00	46.255,00
Museumwinkel	8.260,00	8.508,00	8.602,00
	1.349.960,00	1.577.267,00	1.531.845,00
Baten:			
Entree	28.130,00	28.974,00	29.293,00
Museumwinkel	14.650,00	15.090,00	15.256,00
Subsidies	5.000,00	5.000,00	5.131,00
Bijdrage derden	7.000,00	7.000,00	7.183,00
	54.780,00	56.064,00	56.863,00
Nadelig saldo:	1.295.180,00	1.521.203,00	1.474.982,00

De middelen om bovenstaande doelen te bereiken moeten doorgaans uit de reguliere museumexploitatie komen. In 2000 en 2001 zijn de budgetten tweemaal structureel verhoogd vanwege de hogere kosten die gepaard gaan met de zogeheten maintenance (energiekosten en onderhoud) van de Boscotondohal. Ook was personeelsuitbreiding mogelijk.

Voor de realisatie van omvangrijke projecten zoals het renoveren van de Caratzaal, het extra beveiligen van de depotruimte evenals een deel van de digitalisering van de collectie, zijn bijdragen uit het gemeentelijke investeringsprogramma beschikbaar gesteld. Voor de ingebruikname van de zolder is een bijdrage uit het IP nog wenselijk. Daarnaast moeten (aanzienlijke) middelen elders gevonden worden. Hierbij wordt gedacht aan subsidies en sponsoring.

Sponsoring

Het museum is een gemeentelijke instelling. De gemeenteraad stelt jaarlijks de middelen vast waarover het museum kan beschikken. Dit bedrag is, voor zover het de gemeente betreft, taakstellend. Naast een jaarlijkse exploitatiebijdrage, kunnen door de raad middelen beschikbaar gesteld worden in het kader van het meer jaren investeringsprogramma. Het betreft hier middelen voor eenmalige uitgaven, bijvoorbeeld op het gebied van (ver-)bouw of inrichting.

Het budget waarover het museum beschikt, staat in toenemende mate onder druk. Met name de kostenstijgingen bij de organisatie van exposities (bruikleenvergoedingen, transport, verzekering en PR) maken het steeds moeilijker het huidige kwaliteitsniveau te handhaven. Steeds vaker moet van interessante exposities worden afgezien omdat de middelen daarvoor niet toereikend zijn. Ook het nagestreefde aantal van zes tentoonstellingen op jaarbasis dreigt hierdoor onhaalbaar te worden. Hoewel sponsoring door het bedrijfsleven hier mogelijkheden biedt, zijn de hiermee opgedane ervaringen matig. Niettemin moet hier de komende jaren extra aandacht aan geschonken worden. De ondersteuning door een bedrijf kan zowel financieel als 'in natura' plaatsvinden. Kenmerkend voor sponsoring is dat de ontvangende partij bereid is een passende tegenprestatie te leveren. Ervaring leert dat bedrijven het liefst een 'deal met gesloten beurzen' sluiten of kleinere bedragen schenken met als tegenprestaties onder meer naamsvermelding, uitnodigingen voor openingen en een link op onze website.

De 'Vereniging Vrienden van het Gemeentemuseum' stelt jaarlijks een bijdrage beschikbaar voor de aankoop van een kunstwerk voor één van de twee reeds genoemde kunstcollecties. Ook de Helmondse stichting Carat schenkt regelmatig kunstwerken aan het museum ter versterking van de collectie 'Mens en werk'. Er is een overeenkomst met Rabobank Helmond. Pashouders mogen gratis naar het museum. In ruil daarvoor ontvangt het museum een financiële bijdrage en maakt gebruik van de ledwall in het centrum van de stad.

6. AMBITIES

Omdat stilstand achteruitgang is rust het Gemeentemuseum Helmond niet op zijn lauweren. Succesvol beleid op het gebied van vaste en tijdelijke exposities, educatie, activiteiten, verzamelen, PR en beheer en behoud wordt gecontinueerd en nieuwe plannen worden gerealiseerd. Het museum streeft daarbij naar een groter en breder publieksbereik uitgaande van het gemiddelde van de afgelopen vier jaar (2004 t/m/ 2007) vermeerderd met 10 %. Dit komt neer op een gemiddelde van 35000 bezoekers per jaar. Met in achtneming van de in de nota reeds genoemde doelstellingen waaraan deels al gewerkt wordt, heeft het museum een aantal ambities die bijdragen aan het genoemde publieksbereik:

1. Het positioneren van de collectie Mens en Werk als belangrijke peiler binnen het project Industrieel Erfgoed Toerisme
2. De collectie Moderne/Hedendaagse Kunst meer fysiek zichtbaar maken voor een groot publiek, middels een dynamisch concept
3. De basispresentatie van de collectie Stadshistorie fysiek uitbreiden. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar archeologie en de periode na 1945
4. Door middel van nieuwe educatieve concepten het zelfonderzoekend vermogen van jeugd en jongeren stimuleren
5. Participeren in het project Brabant Culturele Hoofdstad 2012. Het museum volgt de ontwikkelingen in deze actief. Daarnaast streeft het museum naar een zo hoog mogelijke kwaliteit van collectie en presentatie, zodat het museum actief bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van Helmond als vestigingsplaats van kenniswerkers in het zogeheten Brainportgebied.

BIJLAGE

Collectie Gemeentemuseum Helmond

Algemeen

Zie hoofdstuk 3 'De Collectie' in Beleidsplan

Collectiebeschrijving

Kerncollecties

De kerncollecties worden gevormd door de collecties van 'Mens en Werk', Moderne/Hedendaagse Kunst en Stadhistorie. Het museum ontleent aan hen zijn identiteit en maakt ze tot het centrum van de vaste presentaties. Ook tijdelijke tentoonstellingen, educatieve activiteiten en andersoortige publieksactiviteiten hebben doorgaans een nauwe relatie met deze deelcollecties.

Collectiehistorie

Mens en Werk

Het museum bouwt sinds 1979 ook aan een internationale collectie beeldende kunst rond het thema 'Mens en Werk'. Aanleiding om voor dit verzamelgebied te kiezen bij de oprichting van het huidige museum was het industriële verleden van Helmond. Men wilde namelijk meer dan een historisch vastleggen van dit verleden; men wilde vanuit een kunsthistorische context beeldende kunst met voorstellingen van 'werk' in de meest ruime zin van het woord verzamelen. Hierdoor omvat de collectie schilderijen, foto's, tekeningen, bladen grafiek, beelden, klein zilver, affiches, boek- en tijdschriftillustraties en glas-in-loodramen, die door hun onderwerp met arbeid te maken hebben. Ook aan arbeid gerelateerde thema's worden verzameld: werkloosheid, sociale strijd, vermaak van de arbeidende klasse, werkomstandigheden of politieke spotprenten, het stadsbeelden of landschappen, die bepaald worden door industriële bouwwerken en bouwplaatsen en dergelijke.

Moderne kunst

Het museum verzamelt internationale hedendaagse kunst, die dateert vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw. Van 1978 tot 1985 werden aankopen voor deze deelcollectie door de gemeentelijke afdeling Kunst en Cultuur gedaan en voerde het museum slechts het beheer. In 1985 werd de verzameling volledig een deelcollectie van het museum. De traditie om actuele kunst aan te kopen is inmiddels diep geworteld.

De collectie moderne kunst omvat werken vanaf de jaren zestig tot heden. De aard van het verzamelde werk beslaat materieschilderkunst rond 1960, nieuwe figuratieve ontwikkelingen in de schilderkunst van de jaren zestig en zeventig van de 20^e eeuw en expressionistische (schilderkunstige) tendensen van na 1980. Sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw richt het verzamelbeleid zich sterk op beeldende kunstuitingen die geïnspireerd zijn door onze alledaagse leefomgeving evenals door populaire media en beeldcultuur (strips, cartoons, televisie, reclame, film). In de jaren 1999 - 2001 is een nieuwe subdeelcollectie toegevoegd. Deze schenking van de "Collectie Roef-Meelker" omvat vooral kunstwerken uit de school van Cobra en de École de Paris. De 47 sculpturen, schilderijen en werken op papier dateren merendeels uit de periode 1920 - 1965. Kunstinhoudelijk en qua tijd is het dus een subdeelcollectie die vooruitloopt op toen de al aanwezige hedendaagse kunst.

Stadhistorie

De stadhistorische collectie is de erfenis die het museum bij oprichting in 1982 ontving uit de boedel van haar voorganger, de plaatselijke oudheidskamer. Ondanks een meer dan achthonderdjarige stadhistorie beschikt het museum helaas maar over een getalsmatig bescheiden aantal objecten van werkelijk museaal belang.

De aanwezige collectie is zeer divers en sluit grotendeels aan bij de stadsgeschiedenis van Helmond, de geschiedenis van het kasteel en de bewoners.

Sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw is de collectie sterk uitgebreid met talloze archeologische vondsten, die vaak van groot belang zijn. In de periode 1998 – 2004 is de subdeelcollectie 'Stadscollectie' opgebouwd. Voor deze subdeelcollectie werd middels een open inschrijving onder voornamelijk Helmondse beeldend kunstenaars werk verworven. Het thema van hun werk moest een relatie met de stad hebben. In 2005 is met verwerving gestopt doordat er geen provinciale middelen meer beschikbaar waren.

Deelcollecties

Mens en Werk

De deelcollectie 'Mens en Werk' bestaat per 31 december 2007 uit 1426 werken van circa 286 kunstenaars. Daarnaast is er ook een aantal anonieme werken. Van een groot aantal kunstenaars zijn meerdere werken in bezit. Naast schilderijen omvat de collectie tekeningen, grafiek, pastels, glas in lood, sculpturen, foto's, boek- en tijdschriftillustraties, affiches en klein zilver. De tijdschriftillustraties – 154 stuks – zijn doorgaans in de 19^e eeuw vervaardigde houtgravures. Deze kunnen als een afzonderlijke subdeelcollectie worden aangemerkt.

Een andere subdeelcollectie vormen de schilderijen en werken op papier van Herman Heijenbrock. Dit onderdeel omdat ruim 620 inventarisnummers. Het merendeel van de werken is eigen bezit, verworven door aankoop, zoals de voormalige NEMO-collectie, en schenking. Daarnaast zijn er een honderdtal bruiklenen, onder meer van de Erven Herman Heijenbrock en de Stichting Herman Heijenbrock.

De deelcollectie is niet verder opgedeeld in subdeelcollecties. Wel kunnen de kunstwerken geclusterd worden rond tientallen thema's. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan havenwerkzaamheden, mijnbouw (kolen, metaal etc.), vrouwenarbeid, metaalindustrie, kinderarbeid, boerenarbeid, thuiswerk. Daarnaast zijn de werken uiteraard in te delen op stijl en periode van ontstaan. Een andere mogelijkheid om een nadere onderverdeling te maken is die waarbij de visie van de kunstenaar op de werkende mens en zijn sociale betrokkenheid – of juist het ontbreken daarvan – een rol speelt afgezet tegen zijn stijl en/of de stijl van zijn tijd. Wanneer de plannen voor de digitalisering van de collectie ten uitvoer worden gebracht zal een verdere voortgang worden gemaakt met de reeds begonnen ontsluiting op onderwerptrefwoord.

Moderne kunst

De deelcollectie moderne kunst omvat per 31.12.2007 in totaal 586 kunstwerken (schilderijen, tekeningen, grafiek, gemengde techniek, beelden, (video)installatie, videofilms en fotografie) van circa 240 kunstenaars. Gemiddeld bezit het museum 2 tot 3 werken per kunstenaar. Binnen deze deelcollectie is slechts één subdeelcollectie aanwezig, de al genoemde Collectie Roef-Meelker. Stromingen die tot de deelcollectie behoren zijn onder andere de École de Paris, Cobra, Materieschilderkunst, Nieuwe Figuratie, Graffiti, Figuration Libre. Daarnaast zijn er veel kunstenaars opgenomen die formeel niet tot een stroming behoren.

Stadshistorie

De deelcollectie Stadshistorie omvat per 31 december 2007 in totaal 4984 inventarisnummers. In de afgelopen jaren is veel tijd besteed aan de controle, correctie en verfijning van de registratie van deze deelcollectie. Hierdoor kon de schatting van het aantal voorwerpen verder worden verfijnd. Het cijfer werd ook naar beneden bijgesteld omdat bestaande inventarisnummers aan ogenschijnlijk ongenummerde voorwerpen konden worden verbonden. Met deze controle wordt doorgedaan worden. De objecten zijn van uiteenlopende materialen: glas, ceramiek, papier, hout, (edel-)metaal, textiel, was en leer. Daarnaast zijn er schilderijen, sculpturen, tekeningen en prenten, foto's, boeken en tijdschriften. De periodisering van de objecten loopt uiteen van de prehistorie tot de 21^e eeuw. Het merendeel is gebruiksvoorwerp of een archeologische vondst. De objecten worden doorgaans ingedeeld op subdeelcollecties naar gelang van het gebruik van de voorwerpen (bv. religieuze voorwerpen, speelgoed, vaandels). Een geheel op zichzelf staande subdeelcollectie vormt de Stadscollectie. Deze bestaat uit 30 kunstwerken.

Herkomst en eigendom

Mens en Werk

Werken voor deze deelcollectie worden doorgaans verworven op veilingen, in de kunsthandel of van particulieren. In mindere mate worden zij aangekocht bij een galerie of van de kunstenaar. Veel van deze aankopen werden verricht met subsidie van de Provincie Noord-Brabant. Daarnaast zijn in het verleden wel bijdragen ontvangen van de Vereniging Rembrandt en van andere fondsen.

In de collectie bevinden zich langdurig bruiklenen van musea, stichtingen en de overheid. Het betreft een kleine 10 % van de deelcollectie verdeeld over 8 bruikleengevers.

Daarnaast worden schenkingen ontvangen. Het betreft zo'n 6 % van de gehele deelcollectie. De schenkingen werden verkregen van het bedrijfsleven, de Stichting Carat, de Vereniging van Vrienden van het Gemeentemuseum Helmond, particulieren of van een kunsthandel.

Moderne kunst

Vrijwel alle werken (92%) van de werken zijn aangekocht door het museum bij de kunstenaar of een galerie. Acht procent van de werken is geschonken door de kunstenaar, een bedrijf, de familie Roef-Meelker of de Vereniging Vrienden van het Gemeentemuseum Helmond. Er zijn geen langdurig bruiklenen aanwezig.

Stadshistorie

Het grootste deel van deze deelcollectie – naar schatting 98% - is bezit van de gemeente Helmond. Rond de 1500 voorwerpen (31%) zijn afkomstig uit schenking. Doorgaans zijn deze afkomstig van particulieren maar ook een enkel bedrijf behoort tot deze groep.

Het museum heeft langdurige bruiklenen van diverse musea, particulieren, verenigingen, overheidsinstellingen en bedrijven. Het betreft ca 3 % van de deelcollectie verdeeld over 10 bruikleengevers.

Daarnaast zijn ook stukken aan andere musea, instellingen en bedrijven langdurig uitgeleend. Het gaat hierbij om circa 1 % van deze deelcollectie verdeeld over 7 bruikleennemers.

Cultuurhistorische waarde

Algemeen

De cultuurhistorische waarde van de objecten van de drie deelcollecties zijn uitgedrukt in de categorieën, die worden gehanteerd in het kader van het Deltaplan voor Cultuurbehoud van de 20e eeuw (A,B, C,D). Bij de categorie A gaat het om de top van het Nederlandse kunstbezit. Tot categorie B behoren objecten, die niet van het allergrootste cultuurhistorische of kunsthistorische belang zijn maar wel een hoge presentatie- en attractiewaarde hebben. De C-categorie is een restgroep: objecten, die wel binnen de doelstellingen van het museum passen, maar die niet zo belangrijk zijn dat ze tot de twee voorgaande groepen horen. Tot categorie D tenslotte behoren objecten, die eigenlijk niet in het Gemeentemuseum Helmond thuis horen. Het gaat om voorwerpen, die hoewel zij een grote cultuurhistorische waarde kunnen hebben, buiten de doelstellingen van het museum vallen. Of het zijn voorwerpen, die nauwelijks museale waarde hebben.

Mens en Werk

Zo'n 15 % van de collectie 'Mens en Werk' verdient de A-status. Tot de B-categorie kan 80 % van de collectie worden gerekend. De C-status dient aan 4 % te worden toegekend. In de collectie verdient minder dan 1% de D-status.

Moderne kunst

Binnen de deelcollectie moderne kunst hebben wij de volgende categorie-indeling aangebracht: 30 % A; 55 % B; 14 % C; 1 % D.

Stadshistorie

Het toekennen van een cultuurhistorische waarde aan de objecten behorend bij de deelcollectie 'stadshistorie' is een moeilijke zaak. Voor een toekenning zijn twee bezwarende omstandigheden aan te wijzen. Ten eerste beschikt de staf van het museum over te weinig kennis over de objecten; wellicht zitten ertussen de voorwerpen nog enige juweeltjes verstopt. Ten tweede kan worden aangenomen dat vanuit landelijk perspectief gezien maar weinig stukken een A-status verdienen en zelfs zeer veel objecten in de C- en D-categorie zouden dienen te vallen. Wanneer echter gekeken wordt naar de waarde, die de objecten vertegenwoordigen binnen de permanente opstelling en de daaraan verbonden educatieve programma's, dan verdienen velen een 'locale' A- of B-status.

Indien toch genormeerd wordt volgens de landelijke regels, zou de navolgende waardebeoordeling voorlopig gegeven kunnen worden: 1 % van de collecties heeft de A-status. Hieronder vallen de archeologische vondsten gedaan bij de opgravingen van d' Oude Huys. De B-status omvat 50 % van de collectie en zijn vooral schilderijen, prenten, tekeningen, kerkzilver, vaandels en overige archeologische vondsten. Naar verwachting verdient 35% de C-status en tot de D-categorie kan nog eens 14 % gerekend worden. Juist deze twee laatste categorieën worden veelvuldig gebruikt voor het evocatief maken van met name educatieve opstellingen en projecten. Zij hebben dus zeer zeker ook een functie binnen de collectie.

Collectieregistratie, documentatie en onderzoek

Registratie

Algemeen

De registratie vindt op twee wijzen plaats: alle (kunst-)voorwerpen worden bij binnenkomst eerst voorzien van een inventarisnummer en vervolgens ingeschreven in het inventarisboek. Daarbij wordt een aantal basisgegevens vermeld zoals inventarisnummer, naam kunstenaar/vervaardiger, titel/soort voorwerp, techniek/materiaal, afmetingen, herkomst, wijze van verwerving, aankoopbedrag. Vervolgens wordt het (kunst-)voorwerp opgenomen in het geautomatiseerde collectieregistratieprogramma Adlib. De hiervoor vermelde basisgegevens, veelal aangevuld met andere gegevens zoals de standplaats, een objectbeschrijving, toestandbeschrijving, annotatie van signaturen, opschriften en merken, achtergrondinformatie, tentoonstellingsgegevens, trefwoorden etc. worden in dit systeem vastgelegd. Ook alle langdurig bruiklenen worden op deze wijze geregistreerd.

De registratie van elk object is geen eenmalig gebeuren, maar is dynamisch: de geregistreerde gegevens worden in de loop der tijd steeds aangevuld, verbeterd en veranderd. Zo kunnen er dwarsverbanden tussen verschillende objecten worden gelegd, restauratiegegevens worden toegevoegd en ook tentoonstellingsgegevens moeten voortdurend worden geactualiseerd. In de komende beleidsperiode zal intensief gewerkt worden aan het verder doorontwikkelen van ADLIB als gegevensregistratiesysteem tot een voor de gehele (sub)organisatie betrouwbaar instrument. Niet alleen intern te gebruiken, maar in de toekomst ook extern door zowel professionals als door het algemene publiek, dat via nieuwe media, zoals Internet, op zoek is naar gegevens over de museumcollectie.

De komende jaren zal mede daarom ook steeds meer aandacht worden besteed aan de digitalisering van een groot deel van de collectie.

De collectieregistratie en –documentatie wordt thans verzorgd door een medewerker collectieregistratie / tentoonstellingsassistentie, met een dienstverband van 0.6 fte. Een deel van de tijd (0,2 fte) wordt besteed aan tentoonstellingsassistentie en het fysiek op orde houden van de collectie. Het andere deel (0.4 fte) is gereserveerd voor registratie en documentatie. De medewerker voert zijn taken uit onder leiding van de beide conservatoren, indien nodig ondersteund door medewerkers van de technische/suppoostdienst. Werkzaamheden die te maken hebben met registratie en documentatie nemen in de komende periode structureel toe. Het gaat daarbij vooral om werk dat voortkomt uit met het toenemende aantal bruiklenen (inkomend en uitgaand) naast vooral werk dat te maken heeft met digitalisering en het beschikbaar maken van collectiegegevens op Internet.

Mens en Werk

Het aantal inventarisnummers binnen de collectie 'Mens en Werk' bedraagt meer dan 1400. De verwerving van werk van de kunstenaar Herman Heijenbrock betekende een forse uitbreiding. Er zijn geen achterstanden bij de registratie. Dit betekent echter niet dat de registratie volledig is afgerond. Controle, correctie en verfijning blijven in de komende jaren aandacht vragen, alsmede het beschikbaar maken van de relevante gegevens voor Internet.

Moderne Kunst

Deze deelcollectie omvat ongeveer 600 inventarisnummers. Net als bij 'Mens en Werk' zijn hier geen achterstanden met betrekking tot de registratie. De komende periode zal naar verwachting het aantal bruiklenen uit deze deelcollectie alleen maar groter worden. Naast de al eerder genoemde controle, correctie en verfijning van de gegevens zal dit het nodige werk betekenen voor de medewerker die belast is met de collectieregistratie. En ook voor deze deelcollectie geldt dat digitalisering en het toegankelijk maken van de collectiegegevens voor gebruikers van het Internet nog de nodige inspanningen zullen vergen.

Stadshistorie

Deze deelcollectie bestaat uit iets minder dan 5000 inventarisnummers en kent een grote diversiteit aan objecten. Ondanks de tijd die de afgelopen jaren is besteed aan de controle, correctie en verfijning van de registratie van deze deelcollectie, moet van ongeveer 500 objecten uitgezocht worden of zij al geïnventariseerd zijn of dat dit nog moet gebeuren. Daarnaast moet van zo'n 1000 objecten de historische context nader bepaald worden en waar mogelijk deze gegevens worden aangevuld. Er kan zich dus nog een groot aantal objecten binnen de deelcollectie stadshistorie bevinden die een hogere museale status (kunnen) krijgen, mits de registratie wordt aangevuld en met name wordt uitgebreid met de historische context.

Documentatie

Documentatie per kunstenaar of object

Over alle kunstenaars en stijlen die deel uit maken van de collectie wordt literatuur verzameld, zodat de kennis hierover vergroot kan worden. Ditzelfde geldt voor de objecten.

Daarnaast is er een ondersteunende vakbibliotheek met overzichtswerken en monografieën zowel op kunsthistorisch als historisch terrein. Een vrijwilliger houdt zich hiermee bezig gedurende 2 dagdelen. Het exploitatiebudget biedt ruimte voor aanschaf van vakliteratuur.

Documentatie per kunstwerk/object (fysiek)

Indien een kunstwerk/object gerestaureerd of geconserveerd is, wordt hiervan op inventarisnummer een verslag, opgemaakt door de restaurator bewaard. Wanneer deze werkzaamheden echter vóór 1991 hebben plaats gevonden, ontbreken deze documenten.

Alle documenten met betrekking tot de verwerving of het subsidieverzoek ten behoeve van aankoop of restauratie/conservatie worden ook bewaard. Relevante overige informatie wordt eveneens op inventarisnummer gearhiveerd.

Al deze werkzaamheden behoren tot de taak van de medewerker collectieregistratie.

Foto- en diadocumentatie

De aanwezige foto's, dia's en digitale opnames van collectiewerken zijn voor een groot deel ontsloten (op vervaardiger of inventarisnummer). Een vrijwilliger houdt zich hier 2 dagdelen per week mee bezig. Een koppeling aan ADLIB heeft nog maar beperkt plaatsgevonden. Het ligt in de bedoeling deze koppeling in het kader van het komende digitaliseringproject verder uit te breiden.

- Mens en Werk

Ongeveer 30 % van deze collectie is vastgelegd op foto dan wel dia. Aangezien regelmatig door derden naar goed reproductiemateriaal formaat ten behoeve van publicaties gevraagd wordt, zou het aandacht verdienen meer werken digitaal vast te leggen. Het kostenaspect verbonden aan het laten maken van dergelijke opnames weerhoudt het museum en zij, die om beeldmateriaal verzoeken, hier regelmatig van.

Ook in het kader van het onderwijs en voor PR-doeleinden zouden afbeeldingen van meer werken digitaal beschikbaar moeten zijn. Binnen het genoemde digitaliseringplan wordt gestart met de gedigitaliseerde beelddocumentatie van zeker 300 kunstwerken uit deze deelcollectie. Op de langere termijn wordt gestreefd naar een zo groot mogelijk aantal.

- Moderne kunst

Van de gehele collectie moderne kunst is circa 30 % vastgelegd als een goede dia of foto die bruikbaar is voor publicatie. Een groot aantal werken wordt de komende jaren digitaal gefotografeerd ten behoeve van opname in ADLIB, algemene documentatie, Internet en de eventuele uitgave van een collectiecatalogus.

Om dezelfde redenen en op gelijke wijze als bij de collectie 'Mens en Werk' moeten meer afbeeldingen van werk beschikbaar komen.

- Stadshistorie

Het overgrote deel van deze deelcollectie – ca 98 % - is noch op dia noch op foto vastgelegd. Mede ten behoeve van het onderwijs moet hierin voor die stukken, die van het grootste belang zijn voor de kennis van het verleden van Helmond, snel verandering optreden.

Binnen het genoemde digitaliseringplan vindt de beelddocumentatie van tenminste 100 belangrijke stadshistorische objecten gedigitaliseerd plaats.

Onderzoek

De conservatoren verrichten onderzoek ten behoeve van de collecties van het museum. Bij tentoonstellingen van werken uit de collectie wordt thematisch onderzoek verricht naar groepen werken en de onderlinge verbanden. De conservatoren en gastauteurs publiceren ook in catalogi. Bij de presentaties van de eigen collecties in de vaste opstelling en tijdelijke presentaties wordt doorgaans inhoudelijke informatie verstrekt door middel van toelichtende teksten in de tentoonstellingszaal. Deze kunnen de vorm hebben van een aan de wand bevestigde tekst tot een informatieblad op A4-formaat.

Behoud en beheer

Passieve conservering

Aangezien het middeleeuwse kasteel het belangrijkste monument van Helmond is, is de controle op de bouwkundige staat van het gebouw streng. De Boscotondohal voldoet aan alle hedendaagse eisen. Voor het kasteel bestaat er met betrekking tot de huisvesting een meerjaren onderhoudsplan. Voor de Boscotondohal is dit nog niet aanwezig. Er wordt naar gestreefd om dit in de komende periode te realiseren.

Kasteel

In het kasteel is centrale verwarming aanwezig. Deze is sinds de renovatie in 2004 per ruimte af te regelen zodat er een zo constant mogelijke temperatuur gecreëerd wordt. Ook beschikt het museum in dit gebouw over luchtbevochtigers en -ontvochtigers. Klimaatbewaking -en registratie vindt plaats met (digitale) thermohygrografen die regelmatig geijkt worden. Het museum beschikt over eigen callibratieapparatuur.

Aangezien alleen de bovenverdieping raampartijen van enige omvang kent, zijn daar voorzetrampen, die van een speciale folie zijn voorzien, en rolgordijnen aangebracht. Zo wordt opwarming door zonlicht en afkoeling ten tijde van grote koude zo veel mogelijk voorkomen. Tevens wordt tocht tegengegaan en vindt er uv-wering plaats. De folies worden gecontroleerd op mogelijke achteruitgang van hun beschermende functies. Bij de laatste controle in 2005 waren deze in orde.

De presentatiezalen op verdieping is grotendeels voorzien van een nieuw verlichtingssysteem. In de kelderpresentatie is deze in 2004 vervangen. In de komende periode dient nog één zaal op de verdieping voorzien te worden van een nieuw verlichtingssysteem.

De verlichting omvat tl-verlichting naast halogeenspots en voldoet volledig aan de hedendaagse museale eisen. De verlichting wordt tijdens expositiewisselingen gemeten en afgeregeld. Daarnaast worden ter controle regelmatig metingen uitgevoerd.

Tijdens de renovatie van het kasteel zijn in het hoofdtrapportaal van het kasteel glazen deuren aangebracht waardoor de beletage en de verdieping fysiek van elkaar gescheiden zijn. Dit komt de klimaatsituatie in de expositieruimtes ten goede.

Boscotondohal

De Boscotondohal beschikt over een volledig geautomatiseerde klimaatinstallatie. Klimaatbewaking geschiedt middels een computer en klimaatregistratie met thermohygrografen die regelmatig geijkt worden.

De ramen van de expositiehallen zijn voorzien van een coating (vergelijkbaar met de werking van de folies op de voorzetrampen in het kasteel), die licht- en warmtewerend is. Daarnaast beschikt het museum over verduisteringsgordijnen. In de depotruimtes bevinden zich geen ramen. Ook het toegepaste verlichtingssysteem voldoet aan de hedendaagse museale eisen. De verlichting wordt tijdens expositiewisselingen gemeten en afgeregeld. Daarnaast worden ter controle regelmatig metingen uitgevoerd.

Bewaren, exposeren en hanteren

De Boscotondohal beschikt over twee depots met doeltreffende professionele rekken, lades en kasten van het merk Bruynzeel. Uiteraard zijn de depots ook aangesloten op het klimaatbeheersingssysteem. Hieraan vindt regelmatig onderhoud plaats.

Ten behoeve van het exposeren van voorwerpen zijn enkele kwalitatief hoogwaardige losstaande vitrines aangeschaft, die voldoen aan de actuele museale eisen op het gebied van afsluitbaarheid, slagvastheid van en uv-wering door het glas.

Er wordt steeds gestreefd de collectie op een zo verantwoord mogelijke wijze op te bergen (zuurvrije passe-partouts, melinex hoezen, zuurvrije dozen, verpakkingsmaterialen, etc.) zodat een zo optimaal mogelijke situatie bereikt kan worden.

Alle medewerkers van het museum, die tijdens hun dagelijkse werkzaamheden met objecten in aanraking komen, moeten een cursus 'omgaan met (kunst-)voorwerpen' volgen, zoals georganiseerd door de LCM of het ICN. De daarin aangeleerde richtlijnen op het gebied van depotbeheer, omgaan met objecten en transporten dienen te worden opgevolgd.

De beide conservatoren adviseren de directeur bij het aangaan van bruiklenen voor stukken uit de eigen collectie. In hun advies weegt de (on-)mogelijkheid van de bruikleennemende instelling om aan alle museale voorwaarden te voldoen, zwaar mee. Het museum bepaalt tevens de voorwaarden waaronder het object getransporteerd en geëxposeerd dient te worden. Doorgaans verpakken medewerkers van de technische dienst de bruikleen, waarbij gebruik wordt gemaakt van de voor (kunst-)voorwerpen gangbare materialen. Transporten worden verzorgd door de eigen medewerkers of door daarin gespecialiseerde transporteurs.

De medewerker collectieregistratie en de technische medewerker, belast met het depotbeheer, controleren de depots en de objecten op schimmel, ongedierte en dergelijke. Bij problemen op dit gebied dient de leiding geïnformeerd te worden, zodat de daartoe geëigende maatregelen genomen kunnen worden. Uiteraard wordt waar nodig informatie ingewonnen bij deskundigen zoals het ICN of restauratoren, die regelmatig werkzaamheden verrichten voor het museum.

De kosten voor al deze werkzaamheden worden gedragen vanuit het exploitatiebudget. Voor scholing wordt gebruik gemaakt van de speciale middelen, die de Gemeente Helmond daartoe beschikbaar stelt.

Actieve conservering

In de paragraaf 'passieve conservering' is een aantal maatregelen genoemd, die onderdeel uitmaken van de actieve conservering van de collectie. Zo wordt verder verval van vooral de werken op papier sinds jaar en dag voorkomen door hen te plaatsen in een zo zuurvrij-mogelijke omgeving middels zuurvrije passe-partouts en opbergdozen of door middel van melinex hoezen. Voor de bevestiging van de objecten in de passe-partouts worden alleen daartoe geëigende plakmiddelen gebruikt. Al deze werkzaamheden worden verricht door een technische medewerker, die daartoe geschoold is. Het exploitatiebudget biedt de middelen.

Mens en Werk

Het overgrote deel van deze deelcollectie is in goede tot redelijk goede staat. Het betreft hier 90 % goed en 8 % redelijk. Deze laatste groep kunstwerken verdient enige klein conservatiewerkzaamheden, zoals papier ontzuren, een schoonmaakbeurt, opnieuw opspannen, wegwerken van kleine deformaties, etc. Een aantal schilderijen - zo'n 2 % - moet een meer uitgebreide restauratiebeurt ondergaan.

Sinds 1993 is het steeds beleid geweest om nieuwe aanwinsten direct na verwerving te laten conserveren of restaureren wanneer dit noodzakelijk was. Ook is de laatste jaren een groot aantal kunstwerken gerestaureerd. Steeds meer schilderijen worden voorzien van een verantwoorde achterkantbescherming. In de afgelopen periode zijn ook de ongeveer 600 aanwinsten en langdurig bruiklenen van Herman Heijenbrock door een restaurator behandeld. Deze werkzaamheden werden doorgaans door de provincie Noord-Brabant gesubsidieerd.

Moderne kunst

Vijfennegentig procent van de collectie bevindt zich in goede staat. De laatste jaren is er een grote inhaalslag geweest op het gebied van restauratie. Ook dit is met subsidie van de Provincie Noord-Brabant gerealiseerd. Voordeel van deze collectie is de jeugdigheid ervan. Veel werken zijn nog in goede staat. Ongeveer vijf procent behoeft eenvoudige actieve conservatie (schoonmaken doek, opnieuw spannen doek, bijwerken oppervlakkige mechanische schade, opnieuw inlijsten). Deze werkzaamheden vinden meestal plaats als werken in een presentatie opgenomen worden of wanneer ze gefotografeerd worden.

Stadshistorie

Zo'n 50 procent van de (kunst-)voorwerpen van deze deelcollectie is in goede staat. Actieve conservatie is nodig voor bijna een even groot deel: 45 %. Het betreft dan vooral het ontzuren van werken op papier en het bijwerken van oppervlakkige mechanische schade aan en het schoonmaken van overige voorwerpen. Circa 5 % van de collectie verdient een grondige restauratie. Hieronder vallen onder meer een aantal schilderijen. Schilderijen die deel uit maken van de kelderpresentatie zijn de afgelopen periode voorzien van museumglas. In de komende periode worden schilderijen die aan de presentatie toegevoegd worden hiervan ook voorzien ter voorkoming van beschadiging door bezoekers.

Restauratie

Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door erkende restauratoren, die gespecialiseerd zijn in het materiaal waarvan het object is. Aangezien het museum sinds jaar en dag objecten uit de collectie laat restaureren, is gaande weg veel ervaring op dit terrein opgebouwd. Doorgaans wordt het zeer gerenommeerde Stichting Restauratie Atelier Limburg te Maastricht opdracht verleend. Indien zij geen expertise hebben op bepaalde terreinen – bijvoorbeeld fotografie – wordt een als deskundig bekend staande restaurator opdracht gegeven.

Collectievorming

Verwerven

In het algemeen kan gesteld worden dat, wil het museum het niveau handhaven waarop wordt aangekocht, er gezocht moet worden naar verhoging van de aankoopbudgetten. De prijzen voor oudere en moderne kunst zijn ook de afgelopen periode weer gestegen en zullen dit naar verwachting blijven doen.

Mens en Werk

Bij de verwerving van stukken wordt niet alleen gelet op het onderwerp maar ook op de artistieke kwaliteit en de plaats binnen de kunstgeschiedenis van de maker. Als uitgangspunt wordt gehanteerd de stijl waartoe de kunstenaar hoort dan wel de tijdsperiode waarin hij geleefd heeft/leeft gerelateerd aan het denken van de betreffende kunstenaar over de werkende mens en aanverwante thematiek. Uiteraard moeten kunstenaars, die in hun werk en/of hun denken een heel speciale relatie hebben met het verzamelgebied, vertegenwoordigd zijn in de collectie. Daarnaast is het niet de bedoeling om 'alles' te bezitten van kunstenaars die zich veelvuldig met het thema hebben beziggehouden. Een aantal representatieve voorbeelden van hun werk is voldoende.

Indien een werk van minder hoog artistiek gehalte is of het belang van de maker is binnen de kunstgeschiedenis van gering belang, dan nog kan het stuk voor verwerving in aanmerking komen. Voorwaarde is dan dat de voorstelling daartoe aanleiding geeft. Mocht deze zelden worden uitgebeeld of op een afwijkende wijze worden weergegeven, dan kan het kunstwerk een goede aanvulling zijn op de verzameling. Uiteraard wordt ook altijd naar de staat van het kunstwerk gekeken.

Vooraf werk uit de periode circa 1880 - 1940 is in de collectie aanwezig. In de afgelopen periode is daarom, voor zover mogelijk was, werk uit de daarvoor en de daarna komende periodes verworven. Toch ontbreekt in de verzameling nog werk van bijvoorbeeld Jozef Israëls, de Fransman J.-F. Millet en het fotografenecht paar Becher.

Regelmatig ontvangt het museum een schenking en veel kunstwerken zijn verworven met subsidie van de Provincie Noord-Brabant. Voorbeelden van bijzondere schenkingen uit de afgelopen jaren zijn een 24-tal werken van Heijenbrock door een particulier. De Helmondse stichting Carat heeft de aankoop van een werk van Camille Pissarro mogelijk gemaakt.

Het eigen budget bedraagt €19.500 op jaarbasis. Hieruit moet ook voor de stadshistorische collectie worden aangekocht. Het merendeel van dit budget komt echter ten goede aan aankopen van werken voor de collectie 'Mens en Werk'.

Moderne kunst

Het museum verzamelt op actieve wijze en de werken worden vrijwel altijd gekocht bij een galerie of de kunstenaar zelf.

Zoals gezegd ligt de nadruk van de collectie op kunstwerken die een visie geven op onze alledaagse leefomgeving en de populaire media (film, popmuziek, reclame, strips). Het budget voor moderne kunst (€ 21.800 per jaar) weerhoudt het museum er echter van om uitgebreid aan te kopen. Dit noodzaakt tot spaarzame en zeer precieze aankopen van vooral jonge kunstenaars. Lacunes bevinden zich bij kunstenaars die al in de collectie aanwezig zijn, maar waarvan geen nieuwe werk aangeschaft kan worden door de hoge – doch marktconforme - vraagprijs. Daarnaast bestaat het probleem van werken gemaakt door kunstenaars die wel binnen de doelstelling van het verzamelbeleid passen, maar waarvan de prijsstelling het budget te boven gaat.

Tussen 2005 en 2008 genereerde de Provincie Brabant € 20.000 op jaarbasis om de collectie te versterken zodat tijdelijk duurdere kunstwerken aangekocht konden worden.

Stadshistorie

Uitgangspunt bij het verzamelen is dat alle (kunst-)voorwerpen een directe relatie moeten hebben met Helmond, het kasteel van Helmond en zijn bewoners. Wanneer echter blijkt dat in het kader van de vaste stadshistorische opstelling voorwerpen uiterst noodzakelijk zijn, maar deze niet in de collectie voor handen zijn, dan is het geoorloofd om gelijksoortige 'neutrale' voorwerpen van elders daarvoor in de verzameling op te nemen.

Bij de selectie voor verwerving voor deze deelcollectie wordt met name gekeken naar de samenhang met andere collecties die zich in de stad bevinden, zoals die van de Vlisco en de EDAH, van het Jan Vissermuseum en van de Stichting Industrieel Erfgoed.

Regelmatig worden stukken aangeboden, maar deze zijn doorgaans van te gering belang. Aangezien de financiële positie van Helmond in het verleden vaak schamel is geweest, kan er worden opgemerkt dat er weinig stukken van hoge (kunst)historische waarde voorhanden zijn.

Zij horen eerder thuis in de collectie van het Regionaal Historisch Centrum te Eindhoven (RHCE). De afspraak met deze instelling is dat het RHCE werken op papier, foto's, geluidsbanden en films onder beheer neemt, tenzij er een artistieke/kunsthistorische waarde aanwezig is. Alle andersoortige voorwerpen komen toe aan het Gemeentemuseum Helmond.

Ook kunstvoorwerpen van vóór 1950, die vervaardigd zijn door uit Helmond afkomstige kunstenaars of kunstnijveraars, worden verzameld. Maar hierbij is niet het streven om zoveel mogelijk werken van de betreffende kunstenaar te verwerven. Een aantal kenmerkende stukken moet volstaan.

Het eigen budget bedraagt op jaarbasis €19.500. Hieruit moet ook voor de collectie 'Mens en Werk' worden aangekocht.

Selecteren en afstoten

Het Gemeentemuseum Helmond hanteert bij haar verzamelbeleid het criterium "selectie bij de poort". Dit is gebaseerd op de profielen van de drie deelcollecties. Uiteraard moet ook de staat van de voorwerpen, die voor verwerving in aanmerking komen, een rol spelen versus de kosten voor conservatie en restauratie.

Het opstellen van een lijst van af te stoten werken is een uitvloeisel van het nalopen van de collectie in het kader van de voorgenomen digitalisering. Deze werkzaamheden vinden de komende periode plaats. In 2013 is dan een overzicht beschikbaar van te vervreemden (kunst-)voorwerpen. Indien het museum vervolgens tot afstoting overgaat, wordt gehandeld volgens de huidige *Leidraad voor het afstoten van museale objecten (LAMO)*, in 2006 opgesteld door het ICN te Rijswijk.

Voordat daartoe wordt overgegaan, moet ook geanalyseerd worden of de investering in tijd, geld en menskracht, die nodig is voor een dergelijke afstoting, opweegt tegen de financiële voordelen zoals geen kosten van opslag/passieve conservering meer en mogelijke opbrengst uit verkoop.

Het exploitatiebudget voorziet in de benodigde middelen en de werkzaamheden voor de afstoting worden verricht door de medewerker collectieregistratie en de conservatoren.

Mens en Werk

Binnen deze collectie bevinden zich werken, die kunsthistorisch of esthetisch wellicht minder interessant zijn, doch die qua weergegeven thematiek belangrijk zijn. Totdat een kwalitatief beter voorbeeld van het onderwerp gevonden is, moeten deze kunstvoorwerpen in de collectie blijven.

Op dezelfde wijze wordt ook kritisch gekeken naar de langdurig bruiklenen. In de begintijd van het museum werden soms werken van mindere kwaliteit in bruikleen gevraagd. Een zeer beperkt aantal van deze werken wordt door hun weinig interessante thematiek, stijl of uitbeeldingswijze zelden geëxposeerd. Naar schatting komt 1 tot 2 % voor afstoting in aanmerking.

Moderne kunst

Gezien het specifieke karakter van het verzamelbeleid, kunnen kunstwerken die in de collectie aanwezig zijn afgestoten worden. Het gaat dan niet om kwalitatief mindere werken, maar om werken die in retrospectief geen nuttige functie in de presentatie meer kunnen vervullen. Deze kunstwerken kunnen voor andere musea interessant zijn, omdat zij dergelijke kunst juist wel verzamelen. Wellicht liggen hier ook mogelijkheden tot ruil.

Een groot deel van de stadshistorische collectie bevindt zich in depot. De aandacht heeft zich vooral gericht op het correct in depot plaatsen van de voorwerpen en het verder ontsluiten van de collectie. Hierdoor komt er steeds beter zicht op de voorwerpen die niet behouden hoeven te worden. Ook is een lijst aangelegd van voorwerpen die niet in de collectieregistratie zijn opgenomen en die daar op het eerste gezicht ook niet voor in aanmerking komen. Nader onderzoek zal uitwijzen of ze alsnog opgenomen worden of voor afstoting in aanmerking komen. Met deze werkzaamheden wordt de komende jaren doorgedaan, zodat na 2013 met afstoting begonnen kan worden.

In de collectie bevindt zich een groot aantal archeologische voorwerpen die niet geëxposeerd worden. Deze worden in de komende periode overgedragen aan het regionaal archeologisch depot. Naar schatting komt 25 % van deze deelcollectie voor afstoting in aanmerking.

Digitalisering van de collectie

Musea gaan er steeds meer toe over om (delen van) hun collectie op een website te zetten, zodat deze doorzoekbaar zijn voor externe onderzoekers, werkers van collega-musea, het onderwijs (docenten en leerlingen) en het geïnteresseerde lekenpubliek. Ook het Gemeentemuseum Helmond wil met deze tendens meegaan. Het museum wil bovendien de collectiestukken niet alleen in de vorm van een afbeelding onder vermelding van wat summier gegevens presenteren. De wens bestaat om ook inhoudelijke informatie te geven over de (kunst-)voorwerpen. Daarnaast moet de presentatie gebruiksvriendelijk zijn.

In 2005 is begonnen met een verkennende notitie, het zogeheten interne 'Digitaliseringplan' dat er op gericht is om een eerste inzicht te geven van de (on-)mogelijkheden van het digitaal fotograferen van 1000 voorwerpen uit de drie deelcollecties en de koppeling van deze afbeeldingen aan de gegevens zoals verwerkt in het collectieregistratiesysteem ADLIB. De uitkomsten van dit onderzoek zijn zo positief gebleken dat bureau Reekx, gespecialiseerd in het opstellen van informatieplannen, gevraagd is om een dergelijk plan voor het museum te schrijven. Dit plan, dat in 2007 werd afgerond, omvat een geactualiseerd digitaliseringplan en gaat in op de wijze waarop gegevens via Internet gepresenteerd kunnen worden, gebruik makend van de collectieregistratiedatabase ADLIB. Ook is een doorberekening van de kosten opgenomen, zowel op personeelsgebied als voor hard- en software en voor vormgeving en onderhoud van de website.

Er is nu al bekend dat het merendeel de kosten niet opgebracht kunnen worden uit het reguliere budget van het museum. Daarom zal er naar extra middelen gezocht worden bij de eigen gemeente, de provincie Noord-Brabant, de Rijksoverheid en waar mogelijk cultuurfondsen. Naar verwachting zal het vinden van financiering in de periode 2008 – 2009 plaatsvinden waarna in 2009 gestart kan worden. In de periode daarna wordt getracht om de eerste 800 objecten te digitaliseren en op internet te zetten. Naar verwachting gaat dit 4 jaar duren. De bedoeling is dat uiteindelijk alle deelcollecties zo volledig mogelijk via Internet te doorzoeken zijn.

De digitalisering van de collectie levert een bijdrage op verschillende terreinen:

- Naast een groter publieksbereik en serviceverlening aan diverse doelgroepen moet deze ontwikkeling ook tot meer bekendheid van de collecties van het Gemeentemuseum Helmond leiden
- ADLIB zal efficiënter gebruikt kunnen worden door de medewerkers van het museum. Zo zijn er naast een goede afbeelding van (kunst-)objecten ook meer inhoudelijke gegevens van het inventarisnummer te vinden. De ADLIB-database is namelijk veranderd van een registratiesysteem in een informatiesysteem
- Door de te verwachten toename van het aantal inhoudelijke gegevens over de objecten die in de ADLIB-database zijn opgenomen, ontstaat er ook een beter inzicht in de voorwerpen die ontzamd kunnen worden.

Naar verwachting neemt zowel het aanbod van op te nemen informatie als de vraag naar informatie alleen nog maar toe. Op termijn betekent dit een structurele taakverzwaring van de medewerker die belast is met collectieregistratie en -documentatie.

